

ప్రతిదినము ప్రకటింపబడును

Vol. 10.

చెన్న పట్టణము 1923 వ సం॥ జూన్ నెల 25-వ తేది సోమవారము

No 73

నంపుటము ౧౦

ఈ పత్రికలో నామ సంవత్సరము, నిజ శ్రేష్ఠమాస శుద్ధ చాదశి ౧౩.

సంచిక 23

అమృతాంజనము అన్ని నొవ్వలకు మంచిమందు

అమృతాంజనము గాయము పుండ్లకు

మనమయినమందు

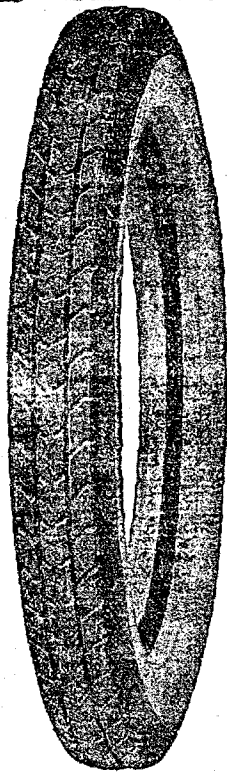
చక్కని డబ్బీతో నహా సీసా 1-కి రూ. 0-10-0 ప్రతియింటనుండదగినది

అమృతాంజనము లోక ప్రసిద్ధిని బడసియున్నది. అమృతాంజనము అన్ని నొవ్వలకు సిద్ధామృతము. అమృతాంజనము అమృతశబ్దమాదినిగల మాయమందుగాదు. పాతమందులవలన మోసముగలుగును. వంచభాషచీటిని చూచికొనిన మోసముగలుగదు అమృతంజనపు జగత్ప్రఖ్యాతవలన జేకమునందంతటను తెలిసివచ్చింది.

అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి, లేక నెం. 7 తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

FEDERAL TYRES

ఫెడరల్ టైరులు

ఏజెంట్లు:—

రోమర్ డాన్ అండుకో,

మాంటురోడ్డు, మద్రాసు.

669

గనెలియ

బి. సి. మిక్ చెరు:— అను మందు సెగ్గోగమున కున్న మామూలు. వెంటనే గుణము కనబడి రాధ తగ్గును. మంట, చురుకు, ప్రవీంచుట ఆగును. గనెలియ వీజములను వశించి జీర్ణించిన సెగ్గోగమును అంతరము లేకుండ మామూలు, కత్తిమాలేరు. 15 ద్రామల ద్రావకము 32 ముత్రము 3 రోజులకు వాడవలెను. కేల రూ 8-0-0, బి. పి. గా రూ 8-8-0 ఈ మందు బెజవాడలో బొంబాయి ప్రేసింగు కంపెనీ వారి ముఖ్యో మాడ అమ్మబడును. 678

డా. సి. యోగికంపెనీ, గవర్నరు పేట, బెజవాడ.

ఆయుర్వేద వైద్యసంగ్రహము

శుభధమై అనుభవనీయమగు 600 చికిత్సలను శైలుపు సర్వోద్ధము (కలియించు నుండదగినది అంతరచేయదగిన మందులు 18 1-4-0 885 (2) 2. పి. 0-6-0 ఆరోగ్యదర్శనము:— వ్యాధులను రావంతా కాపాడు కొను మార్గములను చూపించును, తప్పుక చదువ దగినది 18 0-6-0 బి.పి 0-4-0 ఆయుర్వేదచరిత్ర:— ఆరోగ్య, వైద్య, కార్య, నిర్ధాన గుర్తులు, చికిత్స, మొదలగునవి వాయబము వైద్యపురిక హరిది యుచితము చందా రూ 2-8-0 వై 8 ని ఏకకాలమందు కొరవచారికి 8-12-0 లకు పంపెదము, ఆయుర్వేదగ్రంథమండలి, పెరిదేపి. (నెల్లూరు బొంబాయి)

ఉచితము! ఉచితము!! ఉచితము!!!

మహాత్మా గాంధీగారి ఫోటో

చాల స్వల్ప పత్రములమాత్రమేగలవు తక్షణము ప్రాయము. మహారాష్ట్ర (బరహుస్) కాశి.

Free I Free II Free III

Mahatma Gandhi Photo

Apply at once only a few copies available Maharaj Bros, BENARES CITY

దుష్టగ్రహముల చేగులుగు అపదలకు

అశ్చుత నివారిక. రూ. 4 4-0

"NABAGRAHA-KAVAJI"

దుష్టగ్రహములచే గురు బాధలు, తొలగుట కుదరజటి వ్యాధులు వదుట వ్యాధ్యములు బయటకు కి, మంచివనుటదొరుకుట, బాధ్య, బిడ్డలుతో సౌఖ్యముగానుండుట, మొదలగు సౌఖ్యములు గలుగును. బాధ కలుగును తిహాజి మును, అన్నియు తెలుపుట కలగరా కవచమును ఉపయోగించును.

8.8 ధర రూ. 11-4-0 6.3 ధర రూ. 19-2-0 12.5 ధర రూ. 26-0-0

Prof. Pandit B. K. JYOTIRBHUSAN, F. T. S. All-India Astrological & Astronomical Society, 370, Upper Chitpur Road, Calcutta.

రుధిరోద్ధారి సంవత్సర ఫలం

సీ! కలియుగాంతరమునం దిలనైదువేలపై నిరువది నాల్గు వత్సరములకును! సరిదిద్దుకోద్ధారి సంవత్సరమునందు కుదివర్తనము కెందు ధరలు విరుడు! ప్రతిమిర్చియునేయు వస్తుకోభుమజ్జాన్లు, సజ్జరాగులు తెలల్ శనగపులవ! మినుముకంది పొగాకు ధనియాలు కపపురు నామకాల విశేలు సగునుమంద! మింకులోగొన్ని మిక్కిలి మందమాట! దోచునని యొగట్టస్తిచే చాచే పల్లి రామబ్రహ్మంబు గుంటూరుపుం! డరిసి కలికేసూక్తి దీర్తి తత్వంబుగనును!!

విన్నవించు,

దాచేపల్లి రామబ్రహ్మయ్య గుంటూరు.

శ్రీ ఆంధ్ర జాతీయ కలాశాల

సహాయకము

నెల్లూరు సుగుణవిలాసనభ

మైలవరంహాలు బెజవాడ

బుధవారం

27-6-23

బుధవారము

మానవతి నాటకము

కందాడ శ్రీనివాసకృష్ణ, ఏ. ఏ. యల్. టి. గారు

ప్రధానపాత్రను ధరించురు.

దుర్గాదాసు

మానవతిగా నాటకప్రపంచమున నవరించిన నాటక రత్నము. దేశభక్తి, శ్రమభక్తి, కర్మభక్తి, పాపభక్తి యందు నా, దుష్టమును నాశనముగ నర్పించుచు, నాటకరచన శాస్త్రపాఠ్యము మగు నియ్యది నెక్కునాటక కళాభిజ్ఞులచే ముక్తకంఠముగ ప్రశంసించబడినది. వెల చందాదారలకు రు 1-0-0. ఇతరులకు రు 1-4-0. వితరణము గోరువాడ కింది చిరునామాకు వ్రాయవలెను.

784

ఆంధ్రగ్రంథరత్నాకరము, గుడివాడ, కృష్ణాజిల్లా.

అస్త్రాశ్రీకృష్ణపు సుబ్బరాయకవిరచితముగు

రోషనార

అను చరిత్రాత్మక నాటకరాజము.

ఆనెక ముసలిదొంగలకు సంఘములచే పలు పాద, వెన్నుబొట్ల (తరికినబడి ప) భాగ్యతి కాంచినది.

జోరంగుల సోదరి రోషనార కివాటిని పెండ్లియాడుటకై పడినట్లు, ఆమెపాదము, కివాటిని క్షీలించితిమి, దేశభక్తి, యందు కమ్యముగా నిరూపించబడినది.

మృత్యుభయన కర్మసంకల్పము అనమానకథాకల్పన, నిరుపమాన పాత్రీహాసము, వేద్యులు. "హిందూ మహామృతిని సమీక్షించు భారతమాతృ విమలీకాధరముని" భావిభవమును చెప్పిన రోషనారా చరిత్రము చదువవలెనని చెప్పవలసికాదు.

కర్మలకు ప్రత్యేకభాగము ఇతరులకు కాపి 1-కి 0-12-0 గుప్తా బ్రదర్సు, విశాఖపట్టణము.

ఇంద్రజాల మహేంద్రజాలము

ఈ అపూర్వగ్రంథములో జరగిన గాంధీ, యోగదత్తి, మాస్టరుగారు, ఇంగ్లీషు ఇంద్రజాలము, మంత్రశాస్త్రము, భూతజైద్యము, యంత్రములు, అమెరికావారి చిప్పేక రమాపాలు, విచిత్రనిరీదవిద్యలు గలవు. ఇంతేగాక మనమృగియాచుచేయుట, మామిడిచెట్టును పుట్టించుట, జీవముతో మాధునికము, కరీములైన తిలకాయితే ముటులాడించుట భూమిపై గలమామెత్తున గాలిలో మనమృగిని నిరాధారముగా నిల్పుట మొదలగు విచిత్రములు ఆనెకము లున్నవి. ఈ గ్రంథము చదివి ఆచర్యముగా మేజిక్ చేయులరని గ్యారంటీ యిచ్చుచున్నాము. దీని వెల రూ 4-0-0 లు.

2118

పి. ఆర్. జనార్దనశాస్త్రిగారు, ఒంగోలు గుంటూరుజిల్లా.

మాచెట్టునీడ ముచ్చటలు

మా అండటికన్న విశేషవిద్యాభివృద్ధి (వశస్త పాత్రకు) జూను నగు కనకమ్మగారు అయిదు మాసములక్రిందట పురుడు పోసికొనుటకై ఖట్టినింటికి వెళ్లి పుత్రికాద్వితీయ యై నిన్న సాయంత్రమే వచ్చిరి.

సామాన్యముగా చదువులు కలిగియు నందఱు సమానముగ నె పొందినను నొక్కొక్కరి కొక్కొక్కదెబ్బలో ప్రత్యేక కాలముండును. నూరమ్మగారు సంగీతములో కుశల. మంగళాంబగారు దారపుట్టికలు చిత్రలేఖనము మున్నగు వేటివలనలలో బాణ కళ్యాణమృగాదు మిక్కిలి త్వరగ నభివృద్ధిముగ నూలు వడుకుటలో నేర్పరి. భావగీతము లేమి, కద్యత్రుబంధము లేమి వారాపత్రికలేమి, నాటకములేమి, నటలేమి, మఱియేలెలుగు గ్రంథమైన సరియె నవరసము లాటక, జరుపునిన్నాణము, కనకమ్మగారి సొమ్ము. కృష్ణాపత్రికవంటి గంభీరతైల పత్రికన, కనకమ్మగారి రవ్యవాక్కుననె వివరయునని ముచ్చటపడి మేమాపత్రిక నామె ముఖ్యతః వినుచుండును. కనకమ్మగారి వాగ్ధారి గంగాప్రవాహసవ్యవృత్తి మున్నవైనను గంభీరతను గలిగి కర్ణపేయముగ శ్రవణనియమై యుండును. నూరమ్మగారి చదువు నెండకాలపు సెలయేలువలె మందగామియై నడుచును. మంగళాంబగారిచదువు రాళ్ళమీద బండి నడచిట్లు కటకటలాడుచు నొడుగుదురుకులు గలిగి యెక్కుడు చాలించును బాలు ఆసించును. కళ్యాణమృగాది చదువు తొట్టుపాటును గలిగి మాటలు విషువ్యవకలేక యుండును. కాన ముఖ్యముగా కనకమ్మగారును లేకపోయిన నూరమ్మగారును పత్రికలను గ్రంథములను జదువుచుండురు. నవరసములాలికెడి కనకమ్మగారి దివ్యవాగ్ధారి దాదా వైదుమానములనుండి మాశ్రోతపుటంబులు గ్రాలకుండుటచేసి నిజముగా చెవులు వీడవడిపోయిన వని చెప్పవచ్చును. చెట్టునీడ ముచ్చటలును చెబువ మాదిగి నామమాత్రావశ్యములైనవి.

3-2-23 ఆదివారము నాటగు గంటలయినను యెండ తీక్షణయును వేడిగాదును నేకమై బహుట మొగమును తెట్ట నిచ్చుటలేదు. మా నారింజచెట్టు వసంత సౌభాగ్యముచే పచ్చని యాకుల మువ్వరముగ గొడిగి చక్కని చల్లనీవ నొకరుచున్నది. అయినను వేడిగాదును కలది నీడకుతేర జంతుగలుగుచుండెను. కాని, కాననభా ప్రవేశమునూర్చి బొంబాయిలో జరిగిన చర్యలును తీర్మానములును, చెన్నపురిలో జేకబంధ విచ్చుచున్న సాగరతీరపు తుపనాగ్రసములును మనస్సును మిక్కిలిగఁ గలవరచెట్టుచున్నవి. బయటి యెండవేడిమిగన్న కాననభా ప్రవేశ విషయకమైన నాగ్రసములేమి దుస్సహముగ నున్నది. ఈ విషయమై తనకు జయము గలిగినదని మంగళాంబగారు కొంత యత్నాహముగ నున్నను మేముమాత్ర మావాదము సమ్యక్తంబనివార మగుటచే చింతా క్రాంతిచిత్తుమై కనకమ్మగారి నిమాయములో నేమి చెప్పదురో తెలిసికొన గతూహలపడుచుంటిమి. మావరెనె కనకమ్మగారును కాతూహలచిత్రై యుండుటచే గాబోలు రామే ముందుగ చెట్టునీడకు వచ్చి యొక్కరును రాచేమని మమ్మును కేకవైదిరి. ఒక్కొక్కరమే వచ్చితిమి ఏమివిశేషములు? ఒక్కరును కనపడరని కనకమ్మగారు రిరి. ఏమివిశేషములున్నవి, ఒంటినిండ గడ్డలు ఇంటినిండ దుమ్ము కంటినిండ నలుములు, కటకటా నేనవికాలపు సుఖ మేమి చెప్పదును! యమయాతన ననుభవించుచున్నామండీ అని మంగళాంబగారు రిరి. అబ్బాయిక్కడ నిలువకుటకే దుస్సహముగా నున్నదే. ఇంక నీగడిగాదులో

గూర్చుండి ముచ్చటలుచూడ నాడుచెట్టుని నూరమ్మగారు రిరి. అట్లయిన మావడమటింటిలోనికి రండు చల్లగానున్నది. కొంచెము సేపయినతరువాత మరల చెట్టునీడకు రావచ్చునని కనకమ్మగారు రిరి. సరేనని యందఱును పడమటింటిలోనికి బోతిమి. అందఱును గూర్చుండినతరువాత నూరమ్మగారు నాడువచ్చిన యాంధ్రకృష్ణాపత్రికలను కనకమ్మగారిచే నిడి అబ్బాయి యెన్ని దినములైనది (కవణ పేయమైక మిచదువువి!) నిజముగా చెవులు (కుప్పకట్టిపోయినవిగదా యిరి. కనకమ్మగారు రామాటలకు దనకృతజ్ఞతను సమంపుచూడుటచే వెలిగిట్టుచు, మందహాసము మోచున కందంబుగూర్చ నాయందలి స్నేహవాక్కులముచే నట్లందురుగాని, మిరేనా చదువురానివారని పెల్లగా బలికిరి. రాకకాదు. ఏదోవిధముగ నిత్యము వత్తికను చదువుచునెయున్నాము. అయిననేమి మంచిని క్షణియు నొక్కటే యొందును, కంచుచెంబులో బోసినయెడకును వెచ్చగానుండి ఎన్ని ద్రావినను దాహకాంతిచేయవు. మట్టికాళాలో బోసిన స్వాదుజలము చల్లననమున కిక్కలై గ్రుక్కెడుజలముతో దాహకాంతి తేసి మహానందముగూర్చును. పదార్థమొక్కటైనను మనవ్యక్తికృతినిబట్టి యొకరిదద్ద ప్రకాశత కేరొక్కరిదద్ద సప్రకాశత గలిగి యుండుగదా; యిది నూరమ్మగారు రిరి. నూరమ్మగారు రెంత సౌమ్యముగా బలికినా రిరి కళ్యాణమృగా రిరి. ఈపరస్పర స్తుతులకేమిగాని పత్రికలను జడువుట (బారంభించు) డని మంగళాంబగారు రిరి.

నేడు పత్రికలలో ముఖ్యసంగతు లేమియో చూడుదని నేనంటిని. అంత కనకమ్మగారు రెండుపత్రికల పుటలను కొంచెమువేపు తిరుగవైచి ఏమన్నది, కాననభాప్రవేశవివాదమెగదా! నేదానేకుకీతనగత్యంతము వివరుచున్న వేడిగాద్యిరి. వేడిగాదుగూరు చల్లనిగాద్యిరి మంగళాంబగారు రిరి. ఈవిషయమై మిచ్చాదయ మింకను పరివర్తనముకాలేదాయని కనకమ్మగారు నవ్వుచు బలికిరి. పరివర్తనము కాకుండుటేగాదు. పాదుబలపడి మహావృక్షమైనది. మనమంటివారు వెకలింప సాధ్యమగు నట్లు లేదని నూరమ్మగారు రిరి. పోనిండు మనమేల వెకలింపవలయును? ఏటివాడ్లు చల్లు ఎన్నుళ్ళునునుక? రెండు గాలివానలు కొట్టిన నరియే కడిపోవునని కనకమ్మగారు నిగ్గత్వముగాబలికిరి. మిరిరిధముగా నిస్సారపువాడఁ జేయుచునెయున్నార, స్వరాజ్యపక్షము కుక్కపక్షచంద్రునివలె నిండినాభివృద్ధి గాంచుచునే యున్నది. మొన్న స్థాయిసంఘపు తీర్మానములకు కాననభాప్రవేశవాదము ప్రజాసమ్మతి నెట్లుబడెనని గోచరించుటలేదా? ఇంకను నాహృదయము మార్పుకొనలేదని పరిహాసించెదలెలయని మంగళాంబగారు రిరి. పాపము మిస్వరాజ్యపక్షమును చంద్రునితో బోల్చుట. అతనికి క్షీణతావైజముగూడ గలదని కనకమ్మగారు పరిహాసముగా బలికిరి.

మంగళాంబగారు రిరుతుంత కోపముతో కనకమ్మగారి వంక జూచి పూర్వ మధికసంఖ్యాకులు మిబహిష్కరణసిద్ధాంతకక్షుడును నున్నాడుగాన మిరు పరిహాసించిన బాగున్నది. ఇక్కడు మియొగతాలి యుక్తముగ లేను. ఏలయుండురేని స్థాయి సంఘసభలో మిబల మోడిపోయినది. మహానాడుకు లనేకులు మిబహిష్కరణసిద్ధాంతముపట్ల నాతాకులై, స్వరాజ్యపక్షముతో చేతులు గలిపినారు. వతియు వేళి జుగుభానుక్రములను తూచాతప్పకుండ నంగీకరింతు మని మిరు చల్లముగదా! యిది మంగళాంబగారు రిరి.

అపురుషోత్తరణకుద్ధిగా నివ్వకు పాడ నట్లే బలుకుచున్నానని కనకమ్మగారు రిరి. అట్లయినవో స్థాయిసంఘపు తీర్మానమును నేల యంగీకరింపరని మంగళాంబగారు రిరి. దీనికన్న బలవత్తరమైక గయాతీర్మానమున్నది. దానికుండిన బలము నాకుక్కనేటితీర్మానముగ లేదు. అది యసంఖ్యాకభారతీయులచే తీర్మానింపబడినది ఇదియో యత్యల్పసంఖ్యాకులచే చేయబడినది. ఇప్పుడైన వెనుకటి తీర్మానము గద్దరాలేదు. వతియు నిప్పుడు సమ్మతు (టట్టు) లిచ్చినవారైన కాననభాలాభ మాకింది చేయలేదు. ఈ నాల్గునెలలు మిబహిష్కరణచార మాపి మానుద్దు చెల్లింపుదని ప్రార్థింప నాలిగుండెగల నాయకులు చిత్తశైధ్యములేని నాయకులు తమవోటును పారవేసినట్లున్నది. అదియునుగాక కాంగ్రెసులో రెండుకక్షలుండుటకును విభేదము లేర్పడుననియు పలుకుటడి క్షీణించుననియు నాయకులు కొందఱు తమ మనోనిశ్చయము మార్పుకొని సమాధాన తీర్మానమునకు వోటునిచ్చిరి. ఈస్థితి మాడ గాంధీకర్తవ్యము నాయకులలో ననేకలకు బోధ డి.దా లేనా యిది కొంత సంగత్యముగూడ గలుగుచున్నది. నాయకులైనవారు తమలో కొందఱు వెద్దకునువ్యలు చిలిపివుడు రను భయముచే సహాయించి

1842 బిడ్డలకు

అన్నప్రాసన, జన్మదినము జరుగు సమయములందు కావలసిన గిన్నెలు, చిన్న తట్టలు, కంచములు మున్నగునవి

మావద్ద సిద్ధముగానున్నవి. ఇవిగాక పలురకముల సీమవెండి బంగారు నగలు అమృతమునకు సిద్ధముగా నున్నవి. తయారులో లేనివి అర్జరిచ్చిన అతి త్వరితముగా చేసి యివ్వబడును.

ఉమ్మడి రామయ్యశెట్టి, గురుసామిశెట్టి కంపెనీ
25, చైనాబజారు రోడ్డు, మద్రాసు.

రణ సూక్తమును విచ్చియుచేయుట సామాన్యము. మహాత్ముడైన యిట్లుచేసి యుండువా" యని కనకమ్మగారిని. మహాత్ముడు మూలము యెన్నిమారులు తన కార్యక్రమమును తలచియుంటున్నాడో అదియుండలేదని మంగళాంబగారిని. చేసియుండలేదు. ముమ్మడికి చేసియుండలేదు కాదున్న తన కార్యక్రమమును పరిశీలించుట యొకప్పుడు ముందముగను నొకప్పుడు పిమ్మటను సాగించెను. అంతయుగాని న్యాయవాదు లెల్లరు న్యాయస్థానములను బహిష్కరింపలేదు గాన కోర్టులకు వెళ్ళిచూచుచున్నానని గాని అప్పుకొనెనున్నానని మనోహరు యిష్టములేదని గాన పోగొట్టు పరసరములేదని గాని మహాత్ముడైన చెప్పియుండెనా? లేదు. మఱియు కలకత్తా యశ్వరథాంబులేక యంతకు పూర్వము బాగుగ జ్ఞానములేదు. అధికసంఖ్యాకులు నాతో చేరినది నేనెప్పుడును నా హృదయ విశ్వాసమునకు వ్యతిరేకముగ నడువను. అఖిల భారతదేశము నాకు వ్యతిరేకమైన సరియైన నా నిరాకరణ సూత్రములను లోకమునకు బోధింపును నా రాజపురందేశమును లోకమునకు బోధింపును నే యందు నని చెప్పియుండెను. నేడు సమస్తము లాసననాయకులు "సంధిమిచ్చితి సాధకు" అను నాక్తికి పద్ధతి యుండకుండైన యెడల స్వరాజ్యమును మఱియొక మా కోడిపోయియుండును. అంతటకే? ఒడిపోవుదుమని యీ దేశబంధు అవసరపథ కంగీకరింపలేదు. అయినను యేమి స్వరాజ్యమును. సభ్యత్వము సంపాదించి సభ్యుల బోవుట మునుదనునవాడు కొందఱు, పోయి యేయొకతనపుచేసి వచ్చెద మనువారు కొందఱు. సభలో నైందానికి కానికానికి ప్రతిభుటించుచును వారు కొందఱు. మంచి నామోదించి చెడును ధిక్కరించుచు మనువారు కొందఱు. వారొకరికి యుద్ధాగ్రములు నైకొని యిచ్చినవిడుట తగిలించుకొని వారితో నైకమగుదు మనువారు కొందఱు. ఇట్లు భిన్నాభిప్రాయములతో భిన్నలాభకాంక్షలతో స్వరాజ్యమును కృత్రిమముగా కృత్రిమముగ నున్నది. ఇట్లు తనకును త్రోవదొంగ తలకంద నన్నచే, తన ప్రతిభుట పనిధాంతము కొనసాగునా? తన మనోరథ మేమాత్ర మిదేదని దేశబంధు వాగించుచున్నట్లులేదు. కాననభావద్యమును లోనుండి భేదించెద మని స్వరాజ్యమును వారు పునరుజ్జ్వలము. ఆగడ బలపడుటకు తాము గూడ మరి కొన్ని రాళ్లు గుచ్చును నగుచు లేమోగాని యందుండి యొక పైలెయిన మూడగట్టలేదు. నే చెప్పిన వ్యోమము తప్పు నేమో ముందుముందు మీరే మూడగలర.

స్థాయిను: భువు తి రాగన ముఠిరాగన ముఠిరాగన సభా ప్రవేశమునకు మన స్వగీరంబక యిటు ప్రవేశించియుంటున్నామని చిత్తమార్పక సుదీర్ఘావధానము బడిన నాయకులు కొందఱు నోటికి లోకములు చేసికొనినారు. అయినను భయములేదు. దేశమనుచునభావీ రాగనములట్లు గౌరవముల బుద్ధకాంక్షనకు ప్రజలు సంజ్ఞామాత్రముననే తమ ధర్మములు గుర్రెయంగలరు. దేశమునకు నాకట్టికానముగలదని కనకమ్మగారిని. అవునుగాని నా లోకసంజ్ఞాము పొడముచున్నది. ఇప్పుడు సమాధాన తీర్మానమునకు సమర్థించిన నాయకులు తేపు స్వరాజ్యమునువారు కాననభలను నిలిచి మీవోటు నివృద్ధిని యడిగినవో యిచ్చెదరా యని నూరమ్మగారిని.

ఇచ్చెదర. ఇచ్చెదరా యని సమాధానమున కెందుకుచిచ్చిరని మంగళాంబగారిని. ఏమో చెప్పలేను. నడు గయా తీర్మాన సమయమునకల మనోశక్తియును నేడు లేదు. నేడుగల కాననభలనైన తెలుపునో, ఉండదో యని కనకమ్మగారిని.

ఎచ్చే యివ్వరండీ. బహిష్కారప్రచారములకు మూత్రమే సమర్థులను మనిగిగాని తమవోటు నిచ్చెద మని చెప్పలేదని కళ్యాణమ్మగారిని.

నేడు పత్రికానికయములను చదువుండేని వివాదము తెలుకొంటి తేలయని నేనంటిని. అవును. మాటలను కర్పణమున దోలుతోల్చిన కాననసభావర్తలలో బడిపోయితిమి. ఈ దిర్ఘ లిఖితలో తెలుసనిగావు. చాల కాలము వృథమైనది ఇక పత్రికను బదిలెనని కనకమ్మగారి ప్రతిభుటను చదువ నుద్దమించి యేమి చదువుచునని యడిగిరి. ప్రధానవ్యాసము బదువుచు నూరమ్మగారిని. దానుగారి యవస్థాన మేదైన నున్న జదువుచు మంగళాంబగారిని. వసంతలేఖ చదువుచు కళ్యాణమ్మగారిని. ఏదియో యొకటి చదువుచు. నేడో తేపో యిచ్చియు బదువలసినదేకదాయని నేనంటిని. అవును నిజమేనని, అగ్రపత్రికలోని ప్రధాన వ్యాసమును దానుగారి కుటియొక యవస్థానమును మరణాంకరణినికమున వసంతలేఖ యు కొన్ని పద్యములను నొక్క యరగంబులో కనకమ్మగారు చివరక చదివిరి. అనంతము కృష్ణాంధ్రము బదువ నుద్దమించ

అచ్చు యిక్కడ చాల ఉక్కుగానున్నది. చల్లపడ్డట్లున్నది. మన చెట్టునిదకు వెళ్లుము, రండియని మంగళాంబగారిని. అవును వెళ్లుదమని యంద అమా దొడ్డిలోనికి వెళ్లి కూర్చుంటిమి. అతర భీష్ముడను చక్కని కిరమాతికాంతముతో కనకమ్మగారు కృష్ణాంధ్రమును ప్రారంభించిరి. ఒకట పులకించెను నీగితి యాగిన వెనుక ప్రధానవ్యాసముబదిలిరి. అనంతము మావంకజూచి యెందుకేపిచ్చి, చదువ నాయని యడిగిరి. ఎందు కే పిచ్చి మఱేదైన చదువుదని నేనంటిని. "స్వరాజ్యపాత్రి" చదువుచునా? అచ్చు! వలదు, ఇంత సేపది యేగొడవగదాయని నూరమ్మగారిని. సరి వీనిక కట్టిపెట్టెదను. కారద పత్రికాంతముకలం దవలస చిత్తం బిష్మితిల, బదువ నుత్పాదించుటలేదు. ప్రాప్తమైన మీ రాపత్రిక మా యింటి లోగలదని చెప్పినది మొదల కళ్యాణము కలగలేదుగాని ప్రాణమంతయు దానిమీదనే యున్నది. దయచేసి తీసికొనిరందు నూరమ్మగారు యని కనకమ్మగారిని ఒకట కారదానందరసమునకా యాతుకుము! పాము తెచ్చెద నుండుదని హాస్యముగా నవ్వెను నూరమ్మగారు లోనికే బోయి రెండు కారదసంచి కలనలెచ్చి మూడవది మొన్న నెంచినట్లున్నది కాని మహారణికో యిచ్చిట్లున్నారు. వీనిని బదువుచు. దానిని తమవారినిచ్చెదమని రెండు సంచిలను కనకమ్మగారిచేతిలో నుంచిరి. తోడనే కనకమ్మగారిపిచ్చి సంచికముఖమునై బ్రసరించి నది. కంతమునుండి కట్టిరదేశము దిగువకుటకు నెట్టి యాచ్ఛాదములేక మిక్కిలి యవస్థాకరముగాను లజ్జాకరముగా నున్న ముఖమును దృష్టిగోచరమైనది. 'కారదా' సందర్భనాభిలాషులే నుత్పల్ల మెయ్యెను నా మెముఖములను కలకాన ముచుకొనిపోయినది. కేతనాని సంచికలైన కారదోయినది. కన్నులు మూసికొనిపోయిన. ఆ నిమిషిత సేకములనుండి రెండ్రుచురువులు వెళ్ళుకొనినచ్చి సంచికలనై బిళ్ళబిళ్ళన పడినది అట్లు రెండు మూడు నిమిషములు కన్నులు మెచ్చి తెలుచి ముమ్మారుచి అయ్యో! యిదేమి పాము నాకీసంగతి మొకటనే యేల చెప్పుపోతిని కనకమ్మగారు దుఃఖస్వరముతో బలికిరి. కనకమ్మగారు సహజముగ లజ్జాకరి. ప్రపంచాదిగ్రంథము లేదైన చదువు నెడ నెక్కడ బ్రాసరింపములు వచ్చు నెక్కడ శ్రీకృష్ణగారవ్వనములు వచ్చు పట్టుటలెల్ల నచ్చా శ్రీలక్ష్మిగుల్లి చేయుటకు పురుషుల కేమిసాహసముండేదని వివాదముతో బిల్లుచు వదిలివేయుచుండును. అట్టి కనకమ్మగారు నేడేమి వస్త్రులమును జూచి దుఃఖితి యగుటలో నా కృత్యమేమున్నది?

మీరే భావమును మంచి చింతపడుదురని యీ కుటుమును చూచిన నాడె యనుకొంటిమి. అయిన కారద సందర్భమునకు మీరు చూపుచున్న యాత్మనామును జూచి ముందుక వెప్పి మీ కుటుక మేల చంపకలెను, చూచి పొగుడ మండి మీరే పాగవైచుదని యీకుంటిమిని కళ్యాణమ్మగారిని. మేమ నుకొనినట్లే యొందని మంగళాంబగారిని. కారదమాసపత్రిక యొక్క ప్రజలను పత్రికలో జూచినది మొదలు పత్రిక నెప్పుడు మా చేదమని యారాటపడితిమి, ఇట్లు మేము బలాటపడుచుండునోకొనాడీ పత్రిక మాయంటికేదన్నది. వచ్చినది విషమనే నాయానందమునకు మేర లేక పోయినది. ముఖము చూడగ నే నాయుఖమునకు గూడ మేరలేక పోయినది. ఏమిచేయుదమో? శ్రీలక్ష్మిపాత మట్లున్నదని నూరమ్మగారు విచారముతో బలికిరి. మఱు చింతిడి మాత్రమేమి చేయగలము? ముఖము మార్చుచునవారు తమ నిశ్చయమును మానుకొందురా? మన కియ్యదుగా నన్న మన మా పత్రికను చూచుట మానవలెనుగాని యని నే నంటిని.

లో.లి విషయముల ప్రాకృత్యమును చూచుకొనవలయునుగాని నైముఖముతో మన కేటిమి? అయిన నా పత్రిక కుటుము నెవరో విద్యాధిక్షణ ప్రాయించిదిగాని పామరులు చేసినదిగాదు గదా! నా కట్టియున్నతభావములను చిరకళావైద్యగృహము నా ముఖమున గమనించి ప్రకటించితి మిమేమి చెప్పగలమని మంగళాంబగారిని, ఏ విషయములోబట్టిన మొక పట్టుటను నెడనెప్పు మాటలను మంగళాంబగారిని గాని చెప్పినది మేముగా యని కనకమ్మగారి లోకమందహాసము చేసి గ్రామ్యభాషానికయమున సప్రకృష్టహాసలతో ననుచిత్రిత మానములతో లీలాజేవిగారు విమర్శనల పాలయినది మొదలు ఏవిషయమును గూర్చియైన మనోభావమును ఖండితముగా వెల్లడించుట కొక విధమైన ఆభిమానము జంతు గలుగుచున్నది. అయినను ఇట్టి శ్రీకళ్యాణమానములగు విషయములు బరిగినప్పుడు సహించుట దుష్కరముగానే యుండును.

ఈ ముఖమునం వెట్టి యిచ్చుకొనములైన శ్రీలక్ష్మి చిరకళావైద్యమైన నుండి నుండెను. సామాన్యముగా జనులెల్లరకు దీనిజూచిన తేకు నలకమునను. అఖిలసారీ లోకము దీనిని నాచి కన్నీరు పెడువక మానదు. నిజముగాక తెచ్చెదను మౌనకాంతినిగను నభిమానమును గలిగి బట్టుటకొను యిచ్చుకల మిట్టి వస్త్రుచిత్తవు లవినీతికరము లగుచుండు సిద్ధము. ప్రపంచ జనులెల్ల రాధ్యాత్మకత్వవేల్లకనో, నడవి బాతి మనస్సులగునో మారినప్ప ప్రపంచములో నాగరికపు మానవులని వేలొంది లోకవ్యవహారములను జాతుర్యమున జగ్గెల్లకొనుచు మానాభిమానములను గలిగియుండునంతకాలము నెట్టి పటములు నొప్పేద్యము లనుటకు సందియము లేదు. అనినీతి గ్రంథములనై నే యిచ్చితిత్తవులను ముఖముగా పరిత్యాజ్యములనై నే భావించెదను. శ్రీలక్ష్మిగుల్లి దీయుటయే చిరకళా విడుల నేర్పరితన మనవో? ట్టి చిరకళా మన దేశమున మౌనదేగిన నేను చింతించను. అచిత్తవులం దేవో మహాభావమున్న కే యనుకొనుదు. ముల దగడంబుది యాత్మి. అనక నుదయించునది భావము. మునుముట్టు నాకృతియే యీ కందమున నున్నప్పుడు దానినై నుదయించు భావము లెంత పవిత్రములై యుండనో మేము తెప్పనక్కరలేదు. ఒకమారు నేనో మిల్తు రాలి యింటికే వెళ్ళితిని. ఆమె ప్రేమతో నన్ను తన గదిలోనికి దీసికొనిపోయి ముచ్చడెట్లుకొనినను. ఆగది యంతలి నలువైపు గోడలకు వివిధచిత్రాలున్నవి. దానిని మొదలుకొని జూచుచు నేనోకవైపున తలపు చూచుకొని వెల్లగివున్న వేయించిన పటమును జూచితిని. మిరమ! ఈ పటమున కిట్లు మునుగులవైన వేలయని యడిగితిని. సోదరి యేమి చెప్పుచును. అదియొక పాడు బొమ్మ. అనకలేదు. వైచిత్ర్యము, దానిని మా పంతులుగారు నుడ రానునండి కొనివచ్చిరి. దానిని గోడకు కలిపింప వలసిని నే నెన్ని విధముల చెప్పిన వారు విసలేదు. చూడ లేక నేను జానికి తెలువైచితిని. శ్రీలక్ష్మి దుష్కర యాదందమున నున్నదని యామె దుఃఖముతో చెప్పెను. రవివర్మకుటుములలో గొన్ని చిత్రములు మిక్కిలి యానంద్యకరమైనవి వున్నవి. దొరకనము వారు బూతుగ్రంథములను బహిష్కరించినట్లు బూతుకుటుములను గూడ నేల బహిష్కరింప లేదని నేను విచారపడుచుండును. అవునుగాని ప్రాచీనసాంప్రదాయము ప్రకారము చతుర్ముఖము, వీణా పాణియు వయూవాహనయులైన సరస్వతీ రూపమును కలు రాదా? లేక సామాన్యశ్రీ మాపమే వేయించినవో? చీర అనికలే నాచ్చాదింబులైన రూపము వేయరాదా? కాదున్న నే మామమలరు "కారద" యని చక్కని నక్కరములతో లిఖియించరాదా? ముచ్చటగు నుండు నే యని కనకమ్మగారిని. మన విన్నప మాలించి మఱుఖము మంచి యీ పట చతురకాలము లానై మార్చుటకు నేమి విచారకడకుదని కళ్యాణమ్మగారిని. అయ్యో! అంతమాత్రపు పుణ్యమును నూరమ్మగారిని. ఈ కొడవతో సరియేనా సంచిక చెప్పిచదువు చేయెనున్నదా యని మంగళాంబగారిని. ఆ రెండవసంచికలో బహిష్కారముని కొడుకను కథయొకటి యున్నది. చదువుచు. మీరైన యాకథ లోనిపాఠ్యాత్మకములు బోధకుడు కేమోయినా భావ్యముగారిని. వీనిలో నెట్టి మహాత్తర విషయములైన నుండెను నుండుగాక ఈముఖము మీ సంచికనై ముద్రించెదమన్నంత కాల మీ సంచికను నేను చదివకలాలకు. నేనేగాదు సిగ్గుగల ప్రతి శ్రీయును శ్రీలక్ష్మియును దయగల ప్రతిపురుషుడును నిటులనే నిషేధించెదలెన నాకోరిక, బాలగారు, కృష్ణగారు, ఒక యావన శ్రీకే బట్టిసి పాపముగ పత్రికాముఖమున ప్రకటించుచుండ నాంధ్రమహాజనలేతిహర్షించి యుకొనినారు. అధ్యులందఱును సభ్యకృషుగా తెలుకొనిన నాంధ్రపత్రిక లీ పత్తువువై దమ యసమ్మతి నేల దెలుపలేదు. శ్రీలక్ష్మియు గల సిగ్గుకృషు! కృష్ణకృషు! ఉపేక్ష? అగమమా? అనూయా? లేక ఆంధ్ర మహాజను లెల్లరికొనాడె నా చిత్రితమైన దే దైన యోగ్యత సారస్యము గాన్పించుచున్నదా! అయ్యో! కారదా పత్రిక! ఆంధ్రపత్రిక నీచ్చిన యభినందనములను గాచి నిన్నుకృషు చూచెదని యెంత యుల్పాహవేతి! నేను కన్నుకాచి యెంత ప్రతిగోపితి! అకలా! శ్రీలక్ష్మి పునఃపుల కంటములక నయని కనకమ్మగారు వరల రెండు కన్నీటిదిండువుల రాల్చిరి. అమెతో పాటు మాయండితే నేరములు పునఃపిచ్చులైనవి. కనకమ్మగారి కచ్చేరి సావడిలోని నెడగడియారము వా, వాం యని యాటు గంటలు కొట్టినది. కనకమ్మగారి ముద్దుబిడ్డ సుదేశగృత గీ యని యేమి సాగించినది. అచ్చు బిడ్డ యేడుచున్నది. కనకం లేచి రావేయని కనకమ్మ గారి తల్లి కేలైచినది. నచ్చుచున్నానని కనకమ్మగారు చివ్వున కేచిరి. అమెతో పాటు మేమును లేచితిమి.

సోదరి లీలాదేవి

జూన్ 23, 24, తేదీలును సమావేశమగుట.

కావలసిన సమయమున నుద్భవించి, విజయనగరరాజ్యము
పైనుండి నూర్సియు దెలిపితి రేమగు లివిక అందుకు పు

విదేశ వార్తలు

అమెరికాలో మద్యపాననిషేధము

అన్యదేశ నాకలమిషన్లను సారాయిని వశపరుచుకొనుట

లండన్, 'టా' 22- 'వెల్' గెరల్డ్ నాకలమిషన్ సారాయిని గూర్చి అమెరికను అధికారులు స్వాధీనపరచు కొనెద మన్న ప్రశ్నను గాని, నీళ్లను బ్రద్దలగా వైద మన్న ప్రశ్నను గాని, త్రిటిషు, కుటుంబములను రేపముగను విశేషముగ ప్రకరించి ఎవరనియు నిశ్చయము లాకలేదనియు తెలియచున్నది. అమెరికను మంత్రులు అధికారులచే ఈ సారాయి సమగ్రము మీద గొంపోబడుచో అంతర్జాతీయ న్యాయశాస్త్రసంబంధ మైన సమస్య ఏర్పడుననుచున్నారు.

లెంకెంయో నాకలమిషన్లను, 110 గ్యాలనుల సారాయి గలను. (స్పిరిట్సు) 100 బుద్దసారాయి, 1900 సీసాల మీద గూడ గలను. నీటిచేసిన సారాయిని మంత్రులు అధికారులు మట్టుకొనలేదు. రేపటి వరకు సారాయిని బట్టుకొనని అను కొనుచున్నారు.

యూనైటెడ్ స్టేట్స్ లోని దేశములలోని ప్రజలనువరకు మద్యపానమునకు లోటులేమిందని ప్రయోజనము తెలుపు చున్నారు. బాల్టిక్ అసెంబ్లీ సభాసభ్యులలో ప్రజలనువరకు కొద్ది బుద్ధులు మాత్రమే మిగిలినవి. వాటిని సమగ్రములో బడలేనని. ను (ప్రీ ము) కొద్దివారి తీర్మానములను ప్రభుత్వమున నాకలేదని నాకలమిషన్లను సారాయిని అమెరికను మంత్రులు అధికారులు వశపరచుకొనెను.

లెంకెంయో నాకలమిషన్లలో చొరబడి వెదకటం అధికారులు నీళ్లను బ్రద్దలగా వైద మన్న ప్రశ్నను గూర్చి అమెరికను అధికారులు అత్యంత బలవంతముగా ప్రయత్నించుచున్నట్లు తెలుస్తున్నది. సారాయిని గొంపోబడుచు రహదారిచీట్లు గనిపించెను.

సారాయిని సమగ్రము లోనికి త్రొసివేయుటకు బాల్టిక్, లెంకెంయో నాకలమిషన్లలో కాలవరకు మద్యము సమగ్రము లోనికి త్రొసివేయబడెను. అమెరికను సభాసభ్యులలోకి వచ్చునట్టి ఈ సారాయినివలన త్రొసివేసెను.

రిలయన్సు నాకలమిషన్ల సారాయిని సమగ్రములో చొరబడి చేరెను.

రేపటికినను స్వాధీనములోకి తీసుకొని వెళ్లెను. అమెరికను అధికారులు అత్యంత బలవంతముగా ప్రయత్నించుచున్నట్లు తెలుస్తున్నది. సారాయిని గొంపోబడుచు రహదారిచీట్లు గనిపించెను.

సుప్రసిద్ధ మైన వజ్రము

ప్రపంచమునందంతటను ప్రసిద్ధిగాంచిన వజ్రముకొరెట్టి బ్లొయింబాపుగాకే దొరికినది. దీనిని 6 ధాన్యపు గింజుల ఎత్తు, ఇది అద్వితీయము. దీనిని అమెరికను ప్రభుత్వము వారి ఉత్తమముల రికార్డులలో ఎంతవరకు వ్యాపకము చేయటం అత్యంతము నున్నది.

వహాబీయరుగబాటు

శేరూసలం, 'టా' 22- 'టా' న్యూస్ పేపరులో వహాబీయరుగబాటు వార్త అధికారులు దృఢ పరచలేదనియు అది సత్యముగాదనియు తెలియచున్నది.

కోడిమీయారు ధర్మశాస్త్రముల ప్రభుత్వముతో వైది మెంటు కర్నూలు వేరే వాక్ రూపుగాను వెంటనే గర్భము గలది.

దెయిలీ హెరాల్డు పత్రికా కార్యాలయముపై పోలీసుదాడి

చాపంలో ప్రవేశపెట్టబడిన నూపర్ గజేట్-గొప్ప జలాశయాశ్రమమును దెయిలీ హెరాల్డు పత్రిక ప్రకటించెను. అంతర్జాతీయ గూర్చి వివరములు ప్రవేశముగ ప్రభుత్వమువారుండిరి. అందుచే పోలీసువారు దెయిలీ హెరాల్డు పత్రికా కార్యాలయములో ప్రవేశించి ఆ ఛాయాపటమును స్వాధీనము చేసికొనిరి.

ఈ పటముల పత్రికలన్నిటిని విశ్రమముగాకుండే నున్నవాటిని స్వాధీనము చేసికొనిరి. ఈ పటము కార్యాలయ నిర్మాణి వారికెట్లు లభించినవి కార్యాలయ వ్యయమువారిని అడిగిరి.

సార్ లోయ

మార్చి 7 తేదీన సుప్రసిద్ధులను శిలకొట్టుటకు ప్రవేశపెట్టబడిన ఉత్తరపున దృశ్యమిదివరకు వాటినివలన వాటిని (ప్రకటించి, వీనిపైనే ప్రాంతీయము ప్రవేశపెట్టబడెను.

పరాసుల ఆశయము

సార్ కర్మ సరిహద్దులను కట్టుటకు ప్రయత్నించుచు ప్రభుత్వమువారు చేసికొన్న ఒడంబడికను ప్రెంచి రాజ్యాంగసభవారు దృఢపరచిరి.

పరాసుల స్వాతంత్ర్యమునే సాగుచునట్లు చేయ యుగ నుండునని ప్రభుత్వమువారు తెలియజేసిరి.

ఎల్లూ పర్వతము బద్దలగుట

సప్తముగలుగు రాళ్లు అన్నియు కలిగి ప్రవాహమువలన ప్రసరించుచుండెను. ఇండ్లన్నియు యాపుమా నీ పోవుచున్నవి. నీ పర్వత నివాసముల చే ఇండ్లన్నియు ఊడర గొట్టుచున్నవి. మైక్రోలెడి ఈ రాళ్లవలన అన్ని వాళ్లకును ప్రసరించుచున్నది.

వెంచి ప్రభుత్వమువారు ఓడిపోవుట

కెరిబును ప్రభుత్వమునీ ప్రము యుద్ధము, 285,000,000 (పాల్లముల గానలెనగారెను. కాని సెనెటువారు 220,000,000 (పాల్లములలే ఆమోదించిరి.

కర్జన్ ప్రభువు రాజీనామా

కర్జన్ ప్రభువు రాజీనామా సమ్మతమును అత్యంత అధికారులు ప్రకటించిరి.

టి వర్మ క ఎన్నికలు

ప్రభుత్వ రాజకీయము యూనియన్లను సభ్యులను స్వీకరించుచు వనిపోవుటకు లిబరలు సభ్యులకు అనుకూలముగా ఉన్నట్లు తెలుస్తున్నది. ఆయన కేర ఎస్. డి. అక్టోబరుగాక. కాక సర్వేటికల్ సభ్యులగు రోయి రికారు ఓడిపోయిరి.

ఇండియా రాజప్రతినిధి

రీకింగు ప్రభువు ఈ ఉద్యోగమున పూర్తి పనులను రీకింగు ప్రభువు రాజీనామా నియమము దీక్షా ప్రతిభువు అధినేత కాన్య దృఢపరచిరి కడలా నియమ పార్లమెంటు విశేషము దెయిలీ హెరాల్డు పత్రికలో తెలుపుచున్నది. రీకింగు ప్రభువును దీక్షా ప్రతిభువు వచ్చునట్లుగానే ఆధాము లేదనుచున్నది.

రూ రు పరిస్థితులు

దృఢ ప్రతిభువు కావలెనామో కాల్పించుకొనెదని తెలియచున్నది. నిన్ను నాకే గానుముల రికార్డులను చూచుచు. ఈ విధానమునది ప్రజలు పోవుచున్నారు.

కాండూ గారము కొరతగాని నుకరానునందు స్థాపించుట. నానుడు సంఘము నందలి ఉత్తమములన్నియు ఒకటిగా చేర్చుట.

వివాహాది కార్యములందు దండుగ వ్యయము చేయకూడదు. వివాహములను 50 రోజులముందు ఒక రోజుననే ముగియుట. సంఘములోని ఉత్తమములను భేదములేక వివాహములు చేసికొనుట, వివాహములు చేయ నెంచినవారి వివరములను తెలిసికొని ఏర్పాటుల చేయుటకు నాయకులను వివాహసంఘముల నెలకొల్పటం.

కుభాకుభాకార్యములందు పాపాపాకార్యము నాయకుల సంఘములలోని వారిని ఏర్పాటుచేసికొని ప్రోత్సహించుట. తెలుగు, తమిళములందు కృతీలను స్థాపించుట యథా సర మని కలెంచుట.

నాయకు ప్రైవిడెన్సీ నిగమ ప్రోత్సహించుట. దక్షిణదేశమునందు నాయకుల నేతలు యందుచే వారి ప్రోత్సాహము తెలుగు పాఠశాలలను స్థాపించుట, ఉన్న పాఠశాలలందు తెలుగును ప్రోత్సహించుటలు విద్యా కాభాధికారులకు విన్నవించుకొనుట.

నాయకులయొక్కటలను ప్రైవిడెన్సీలను యుక్తర తరగతులలోని చేర్చుకొనుటకు ప్రభుత్వమువారికి విన్నవించుకొనుట. నాయకు నేతలకులను ఏర్పరచుకొనుటకు ప్రభుత్వమువారికి ఉత్తరపు కొరకు.

యంత్రముల ప్రభుత్వరంగులందు పటాములలో చేరి విదేశములకు బోయి చుట్టుకున్న, ఈ దేశమునందే కాండ్రినెని టులుగ చేరి దేశమునకు సాయపడెన వారుగ నుండునని గడ్డ రంగులను నాయకులకు చెప్పి వై తీర్మానము నాడేసింది. కాని వీటినుకొట్టుగా ఆ దేశము నిలువలేదు. తీర్మాన మధిక సంఖ్యలతో వంగిరి. పుడెను.

మిరపానమును ప్రోత్సహించుట నని కొరకు నాయకుల సంఘములకు కాన్యములకు విరాళముల ని యుకలెనని ఎంచుట తీర్మానముల నాయకులకు చెప్పటకు ఒక కార్యనిర్వాహక సంఘము నియమించుట.

తీర్మానముల క్రమము ముగిసిన పిమ్మట అధ్యక్షుడు త త్త యంత్రోపన్యాసము నొసంగిరి. నాయకుల సంఘమున కన్య ధర్మములతోడనే సంఘాధ్యక్షులనుగావించుట అధ్యక్షుడు ప్రోత్సహించుచున్నట్లు తెలుస్తున్నది.

సభాధ్యక్షునికి వందలముల వర్షించుటతో సభ ముగిసెను

సంస్థానములను, పాలించి స్పృహకేయముల నొందు ప్రభువు గారు 50,000 పానుల వెట్టులతో ఒక కంపిసిని స్థాపించిరి. వీనికి నోవో ప్రభుత్వము ఆయాభార్యము సామ్య నిచ్చిరి.

ఆంగ్లకార్మిక సంఘము

ఆననుకూల ఆర్థిక పరిస్థితులు

కార్మిక సంఘమువారి సాంకేతిక నివేదికలను వాణ్ ఆదాయము తక్కువ, ఖర్చు ఎక్కువగ నున్నట్లు తెలియచున్నది. వీనికి గారము కార్మికులకు వనిలేపోవుట యందు చూస్తారు. ఆదాయముకంటే ఖర్చు 9000 పానుల ఎక్కువ అగుచున్నది. ప్రీ సంఘములో ఎక్కువ కర్మకార్యము చేయ చూస్తారు. ఇట్లు 700000 మంది కర్మకార్యములకు చేరి, ఇది నిరుద్యోగం తక్కువ సంఖ్య.

కమ్యూనిస్టువారి కార్మిక సంఘములో చేర్చుకొనవలె నని గోర విలులేదని కార్మిక కార్యనిర్వాహకాధికారులు విరాళించిరి.

యా పాయి నోట్లు

యాపాయి నోట్లు ప్రజాదరణను పడెయ్యుచున్నవనియు, ఈ నోట్లను వాడుకను ప్రజాదరణను అభివృద్ధిని సర్వవస్తువుని యొ అందుచే నిగమ అయిదుకొరెములకు రీవోల్టనుచువలె ననియు బోయియు విలుములముల సంఘము వారునుచుంది.

భీష్మ రిటేలుబిల్లు

జాంబుల మిల్లులములను సంఘమువారు, శేషుని ఆయాభార్య కారక కారణములందు ప్రవేశపెట్టిన దిబ్బ రిటేలుబిల్లును సంగీకరించుచు తీర్మానించి కాని వివరము లందు కొన్ని మార్పులకర్పణలైనవి తెలిసిరి.

బొగ్గుగర్భము, కాలై రి క లేదని సమయమునందే గాని దానిని తెలుపు.

దేశ బంధు దాసుగారి సంచరము

మహాత్మునివై మోషిన నిందలనన్నిటిని బహిరంగనభలో దాసుగారు రద్దు పరచుకొనిరి

మహాత్ముని కీపుడీ ప్రపంచమున నమాను లెవ్వరునులేరు

నేను మహాత్మునకు శిష్యుడనేగాదు అంతకంటెను గూడ నన్నిహితుడను

దాసుగారికి గుంటూరులో సన్మానపత్రము

దేశబంధు దాసుగారు గుంటూరు జైల్లము వారికి సన్మానపత్రము నొసగుట కనటి మండల కార్యగమ సంఘము వారు తీర్మానించిరి. (తంతివార్త)

సేలములో సన్మానపత్రము

సేలము మ్యూనిసిపల్ సంఘమువారు దాసుగారికి సన్మాన పత్రమును సమర్పించిరి. ఆసభలో దాసుగారు రుణస్వనిందిరి.

నేను మహాత్మునికి శిష్యాధికుడను

నేను మహాత్మునికి శిష్యుడనేగాదు, అంతకంటెను గూడ నన్నిహితుడనే. నా అభిప్రాయమును నేను వదలుకొనవలె నని కోరవలసింది. అది నా కళకళము. నేను పుట్టినింటిమీద లింతవర కప్పుదును నా అభిప్రాయమును వదలుకొనలేదు.

ఇప్పుడు ప్రపంచమున సజీవులైయున్న భారం దరిలో మహాత్ముని కెవ్వరును సమానులు లేరని యే నేను నమ్మెదను.

అని దాసుగారు రాజభలో నుడిచిరి. పిమ్మట సాయంకాల ము సారస్వతసంఘమువారు దాసుగారికి విందుచేసిరి. అప్పుడు కొర, భిలాఫతు సంఘములవారు వారికి సన్మానపత్రములను సమర్పించిరి

మరియుక ప్రసంగము

ఆసంస్థమున దాసుగారు మరల నుపస్థితినిందిరి. 1922 డిశంబరులో నానానాతర సభను జరుపుటను గూర్చి నేను చెప్పితిని. కొన్ని సంవత్సరము లెలిపితిని. నాయం దక్షిణంక కడకు కలిగిన శాస్త్రపరిషత్తులకు నాయులు చాలమనస్తాపమును కలిగించెనని నేను విందితిని. నేను గాంధీ మహాత్ముని నై నిందిత మౌనాపితి నని చెప్పుకొనినానీ సందిత మదనమోహన మాలవ్యాగార్లు గూడ నుడిచిరిగాన వారికి నేను సమాధానము నొసగుట కర్తవ్యము.

నా పలుకులవలన వారికి మనస్తాపము కలిగిన చో నేను వానిని నిరభ్యంతరముగా పూర్తి

గా రద్దుపరచుకొందును. మహాత్ముని అగౌరవపరచవలె నను దురుద్దేశము నాకీషన్యాత్రమునుగూడలేదని నేను వారికి నిర్మలమతితో తెలుపుచున్నాను.

ప్రస్తుత విద్యార్థులకీటికి కారణములను వివరించుచు అప్పుడు రాజప్రతినిధితో రాయచోడుల విఫలమగుటకు గల కారణములను నేను వివరించితిని.

“మీరు అవకతవక చేసితిరి”

అని నేను నామరుటనువారి నుద్దేశించి చెప్పితిని. అట్టి చో నది మహాత్ముని సగౌరవించుట ఎటులగును? ఎటులైన ననేమి వారటలభావించుట భావనీయమేగాని అపుడారాయచోరును తిరస్కరించుట గొప్ప పాపమునయే నేనుకట్టికిని నమ్మెదను. ఒక మహానాయకుడు పొరబాటు చేసినాడని అది అగౌరవించుటయే! మహాత్మునికిని నాకును పెక్కువిషయములలో భిన్నాభిప్రాయములు ఉన్నను మహాత్ముని నే సగౌరవించితినిన నాకు కాల అవమానకరముగా నున్నది. అప్పుడసభలో మా కిద్దరికిని మధ్యస్థులుగా నుండిన. మహాత్ముడు సహాయపడ్డని బోధించెను. నేనసహాయపడ్డని సమర్థించితిని. అట్టి పిరిలోగూడ మహాత్మునిపట్ల నా కత్తడికగౌరవము కలుదుగాననే నేను నా అభిప్రాయము నపుడు వదలుకొంటిని.

సంస్కరణము లెన్నదో రూపుమాని నిర్జీవము లైనవని రాజగోపాలాచారిగారు రసిరి. అటులైన సరే. ఇప్పుడు మనముపోయి ఆకరము నిర్జీవమయ్యెదము. ప్రజల అధికారము చెల్లకలెననియే నేను కోరెదను. మీరుగూడ నాతో రండు నాగ్యాదము కలదు. ఆనస్తాపపరము గండు. పోయి పోయి” అని దాసుగారు నుడిచిరి.

భారతమాత దేవాలయము

దాసుగారు సేలమునుండి పొడకట్టికి వెల్లిరి. అచట భారతమాత దేవాలయమునకు కంఠస్థానము గావించి తెండు పూజ వెల్లెడను. (ఆ. ప్రె)

శ్రీమాన్ వైద్యనాథయ్యగారు

వకీలుపని మానివేయుట

మధురలో మండల కార్యగమ సంఘమువారి ఏర్పాటు ప్రకారము 21 వ తేది సాయంకాలము బహిరంగనభ జరిగెడిది. ఆసభలో మండల కార్యగమ సంఘకార్యదర్శి ఏ నుండరం పిల్లగారు వైద్యనాథయ్యగారినిగూర్చి మాట్లాడించిరి. అప్పుడు దాసుగారు కేసుపని మానేసినవని ప్రకటించిరిగాని పార్టీలు అందుల కంగీకరింకలేదు. కాన డిశంబరు నెలముఖవరకు ఆయ్య దాసుగారు కేసు వృత్తి మానేకుంటుటకు మండలకార్యగమ సంఘము వారు సమ్మతించిరి. ఆయ్యదాసుగారు తిలకునిధికి 1000 రూపాయల నిచ్చెదమనియు, అదిగాక ప్రతి నెలకు 100 రూపాయలు అయిచ్చెదమనియు వాగ్దానముచేసిరి అతెయ్యరూపాయలను జరుగుపాతల సహాయార్థమే క్షమింపకుటమను. ఈమధ్య యిప్పుడు తగులబడుటలను నప్తపడినవారికిని అర్హులగు యితరులకును అభవమునుండి సహాయము చేయుటమని కార్యదర్శి నుడిచెను. (ఆ. ప్రె)

బొంబాయి శాసనసభల ఎన్నికలు

ఆర్. జి. ప్రధాన్ గారు నాసిక్ జిల్లానుండియు, సి. ఎ. గాంధీ, కర్ణాటకదేవరగార్లు మారుతునగరము, నూరుజిల్లా నుండియు, రాబల్ రాంభాయి మహిపుత్రాను నీలకంఠ, రాబల్ పారిలాలు దేవాయిగార్లు అచామదాబాదు నగరము, అచామదాబాదు జిల్లాలనుండియు రా బో పు స్థానిక శాసనసభాభివ్యక్తియందు పాటి చేసెదరు. హెచ్. కె. కట్యర్లను గూడ నెన్నికలకై. జన శాస్త్రుల శాసనసభ ఎన్నికలకు పాటిచేయును.

పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు లంఛము

పుచ్చుకొనుట

రా. బి. నీలకంఠంనాయుడు శిక్షింపబడుట
కాలిక్టు, 25 జూన్ :— ఒక ముష్టానుండి రు 500/ నిష్కంధించి లంఛము పుచ్చుకొనె నను నేర మోపింపబడిన పోలీసు ఇన్స్పెక్టరు రావులవాడకు నీలకంఠము నాయుడు రి. ఎ. గారి కేసునిచూచి, జిల్లామేజిస్ట్రేటుకు జె. ఎ. ధారనుగారి యెదుట ముగింపబడెను. ముద్దాయి కేర్నడుగు నిర్ణయించి 18 నెలల కఠి శిక్ష విధించబడెను. రు 1000 జరిమానా కా యు, అది చెల్లించని యెడల నాల్గు నెల లభిక్షముగ కఠి శిక్షయు గూడ విధించబడెను. జరిమానా జనులు జేయబడియెడల అందు రు 500 అ ఫిర్యాదీకు పరిహారము నొసగువరకలె యి యుత్తర్య జేయబడెను

రంగూనులో రాజప్రహేళకము

తిలోకా (ప్రధానవాగ్దాని) గారైనై లేండినరాజప్రహేళకము లో నిర్దనుమదాయమును నిర్దోషుని అనెనరులు తెలిపినను జడ్జి చెరి 18 నెలలు కఠిశిక్ష చేసెను. జడ్జియును అనెనరులను గూడ బాధ్యులే. “ఉద్యోగలకు నెరవకుడు, పన్నులను చెల్లించకుడు. గాగ్రిమాధికారి పన్నుల నడుగనచ్చినవాని రెండుకాళ్లును విరుగగొట్టి ఏటిలో పడద్రోయుడు” అని తిలోకాగారి కేసునియే రెండవముద్దాయియంటి ఆనెనరుల నీసభ జరిగినవనియు యీ కేసు చేకుబడెను. (ఆ. ప్రె)

భిలాఫతు సంఘములను భిలాఫతు నిధిని ఎత్తివేయుడు

షేకు ముషీరు హుస్సేను కిద్వాయిగారు
భరతఖండమున భిలాఫతుఉద్యమమును మొదట ప్రారంభించినవారిలో నొకరును అయోధ్యరాష్ట్రీ భిలాఫతు సంఘమునకు ఉపాధ్యక్షుడు నగు కిద్వాయిగారు టిటుల ప్రకటించిరి.
“భిలాఫతు సంతోధము కలిగినపుడు నా నూచన ప్రకారమే భిలాఫతుసంఘములును భిలాఫతు నిధియును ఏర్పరుపబడెను. ఇపు డానిధిని సంఘములనుగూడ ఎత్తివేయవలెనని నూచించుట నాచూఖ్య కర్తవ్యమని నేను కలచుచున్నాను. కేరలు అధికారకరత్నముతో వ్యూహప్రధానము లగు నీసంస్థలను సాగింపవలదని నేను భిలాఫతు సమూహ్యుల నందరిని కోరెదను. కార్యగమ మహాసభవారు ప్రచారము చేయుచున్నారు. సభలను జరగ వలె నున్న గాన భిలాఫతు వారు ప్రత్యేకముగా నా పనుల నే చేయుట కేరలు ధనమును కేక్రిని దుర్వినియోగము చేయుట యే యగును. భిలాఫతు విషయమును తురుమ్మ సాగ్రామికులే యెప్పుడు చేత్రునియున్నార. భిలాఫతు సంతోధమును నిర్వహణము వారి కే వలదలదు ను, అది గోరా ధనమును పంపుటను గూర్చి అందు నిమిత్తము వనూలుచేయబడిన ధనమున 100 కి 20 వంతుకంటె మెచ్చుగా నవటి కెప్పుడును వంతుబడలేదని నిరాక్షేపణగా చెప్పదచ్చును. అంగోరానిధిని మనము దుర్వినియోగము చేయుచున్నాము. మహాత్ముడిను మర క్రధానాశక్య కరల ను పాటింపకుండ భిలాఫతు సంఘములను స్వీయ స్వ కక్ష కార్య సాధనకు కయోగించు చున్నాము. అంగోరానిధికి చేరవలసిన 18 లక్షలను వనూలు చేయుటకు జరిగుచున్న ఏర్పాటు లేమియును సంకల్పి కరముగా నుండలేదు. ప్రజలసాత్తును దుర్వినియోగము చేయుటలో యీతేమునం దేసంఘమును గూడ భిలాఫతు సంఘమున కీకురారు. ఇప్పుడు భారతదేశపు మహాత్ముడియులు అంగోరాను భిలాఫతును గూర్చి ఆలోచించుట చాలించి స్వదేశమున కమనీగినిగూర్చి ఆలోచించుటయే చాల అవసరముగా కనిపిచుచున్నది. ఈ సదును కలిగిన మరకలనూములను బట్టి యాదినయము మరింత స్పష్టమగుచున్నది”. (ఆ. ప్రె)

మైసూరు మహారాజగారి జన్మదినోత్సవము

మైసూరు, జూన్ 22:—ఈదినమున మహారాజగారి జన్మదినోత్సవ కుత్తి నైభవముతో జరిగెను. అన్ని కార్యాలయములందును నెలవొనగ బడెను. మామూలు ప్రకారమే గొప్ప దర్బారు జరిగెను. చాల మంది యూరపీయులును భారతీయులును అందు పాల్గొనిరి. సాయంత్రమున రెసిడెన్సీవరకును పెదయూరేగింపు జరిగెను. ఇందు అధికారులందరును, నైసర్ మూలబలమును, శాసనసభా ప్రతినిధులును పాల్గొనిరి మహారాజగారు యుగరాజుతోగలసి, తెల్లని గుర్రముపైనెక్కి యూరేగింపునందు జననభ్యుక్తు ప్రజల జనుజనుభ్యులును మిన్నులైరు. రాత్రి 9-30 లకు ఊరేగింపు తిరిగి రాజసగరము చేరెను.

శ్రీ వేణుగోపాల హైస్కూలు, మారుటెరు, కృష్ణా జిల్లా

ఈ స్కూలుకు ముస్కూర కండితుడు కావలయును, గాన కలయువారలు యాక్రేడి యెనామాదావకు వెంటనే దరఖాస్తులు చేసికొన వలయును.

(Sd.) T. Govinda Rao, Secretary, S.V.G.H School Committee Maruteru, Kristna Dt.

రత్నపురుష లేవ్యం

గుభివ్యాధులవలన, ఇతర కారణములవలన, కలిస కుక్క వ్యయము పోసణచి బలముకలగజేయును ఈమూర్తికా మహిమ తెలియవారుండర. వికేషించిరా యీ సభనము లేదు. కే 1-కి రు 3-4-0 అ. నెగలేవ్యము- అన్ని సోగోగములను అప్పుక మగా కుచుచ్చును. బుడ్డి 1-కి 1-8-0. కేటలాగుఉచితము.

పట్టాభిరామ వైద్యశాల

రాయవరం, గోదావరిజిల్లా,

సర్. బి. ఎస్. శర్మగారు గౌరవించబడుట

మద్రాసు క్లబ్బువారు విని దొంగలు

సిల్వా, 25 జూన్ :—గౌ. బి. ఎస్. శర్మగారు క. సి. బి. ఇ. బి.ఎ. మంత్రివర్గమున వారిని గౌరవించుటకు గాను మద్రాసు క్లబ్బు వారు శర్మగారికి విందుసంగిరి. ఇతర ప్రముఖులతో పాటు బి. ఎస్. మిత్రగారును, సి. పి. రామ స్వామి అయ్యగారును అందు పాల్గొనిరి. క్లబ్బుకేరఫున రాజ గోపాల అయ్యగారు శర్మగారి కార్యనిర్వహణశక్తిని ముద్దించిరి. రామ స్వామి అయ్యగారు, శర్మగారి స్వతంత్రబుద్ధి, వైద్యమను కట్టుకలను పొగడిరి. మద్రాసు ప్రజలు మద్రాసును జేల్లును కలకత్తా లాంటిది, సిల్వా మొదలగు ఇతర ప్రదేశములందు మద్రాసురాష్ట్ర యొక్క చాల అన్యోన్యముగను నుఖముగను నున్నారని పేర్కొనిరి. శర్మగారు ప్రత్యక్షమొసగుచు తనయెడల గవర్నరువయిన దయాళు శ్రీకృష్ణుని చెలిపెను.

స్వరాజ్యసంపాదనమార్గము

శ్రీకృష్ణుని తమిళనాడు స్వరాజ్యము అధికారము చేసి, జేబుంధువాను దిక్షిణజేబుంధువానునం దొంగిలించుటకు నామకములను ఇంగ్లీషులోను తమిళములోను ప్రచురించెను. ఈ పుస్తకము జేబుంధు గారిజేబున సంస్కరింపబడి ప్రచురింపబడును. ఖర్చులుపోన మిగిలిన డబ్బు జేబుంధువానుగారికి ప్రచారమున కొరకు బహుమతి పుస్తకము 250 పేజీలను అక్షేపానైపుణులనును, ఇంగ్లీషుపుస్తకము 2-3-0-యను తమిళపుస్తకము 2-0-0-ను పంపెను. జూలై 31 లోగా ఆరట్ల రిజిస్టరుచేసి కొనుపాడి, ఇంగ్లీషు కాపీలు 2 రూపాయలను, తమిళ కాపీలు 1-8-0-ను పంపెను. ఇతరులకును ఆరట్ల పంపువారు యాక్రిందివారికి పంపవలెను.

సైక్రెటరీ, తమిళనాడు స్వరాజ్య పార్టీ

మహావనకథలు, హంటుకోట్ల, మద్రాసు

సర్. తేజబహదరు స్వపూగారు ప్రయాణమైజనుట బొంబాయి, జూన్ 28:—పురపాత్రకు రాను భావనాను గాను ఈవిషయము సర్. తే. బి. స్వపూగారికి విడుదలయింది. గానలియరు మహారాజు, 16, ఫిబ్రవరి 1922 యొక్క సర్. లల్లాభాయి క్యామలదాసు, క్యామలమ్మార్ల సామెదలగు ప్రముఖులు చాలమంది పాల్గొనిరి. 15, స్వపూగారి దిన మహారాష్ట్రమున, కేసరి హిందూనాటికొందు ప్రయాణమై జనిరి.

శ్రీరంగము దేవాలయము

మరమ్మత్తులకు ప్రభుత్వమువారిని

ధనముకొర కడుగుట

ఉదకమండలము జూన్ 24:—శ్రీరంగము దేవాలయ మరమ్మత్తులకు గురించి విచారించుటకు నియమింపబడిన సంఘము వారి కేల 28 వ తేదీన విచారణను ప్రారంభించెను. దేవాలయమరమ్మత్తులకు 2,00,000 రూప్యములు గావలెనని అంచనా వేయబడినది. దేవాలయదాయము ఈ మొత్తమున కల్పింప సాధ్యముగాను గాన ప్రభుత్వమున ప్రభుత్వమువారి సహకారమున దేవాలయాధికారులు గోరి. బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారి దేవాలయమునకు ప్రభుత్వముగల సాంకేతిక విరాళములు, పూర్వము నవాబులకును విరాళములకంటె చాలకట్టుకలనియు అందుచే క్యామలమ్మార్ల క్యామలదాసున వైదికముగ ప్రభుత్వమువారి మొత్తమును భరింపవలెననియు పీఠ వాదించుచుండిరి. నవాబుల కాలమున ఈ దేవాలయము అనుభవించుచున్న కొన్ని గ్రామముల ఆదాయము ప్రభుత్వ పరిపాలనయందు దేవాలయమునండి లాగుకొనబడినది దేవాలయాధికారు లాలోపించుచున్నార.

కేరళ విశ్వవిద్యాలయము

దిరుమార్ - నెట్టాభును కళాకలాపకర్తలకు పి. కింగ్ జేబుంధువారికి నమాజేపరువయిన కథకు డాక్టర్ యేర్. మీను కథకులకు పంపించిరి. డాక్టర్ విశ్వవిద్యాలయ కథకుల అంగీకరింపబడినది. ఈ కథకు ప్రచారము చేసినట్లు విచ్చట శిష్యులను వివిధకావ్యములలో నిర్వహణపరుచును.

స్వరాజ్యపతాక సంరక్షణము

ప్రొచి వలంటీరులు బయలుదేరిరి

నాగపూరులో శిక్షలు

గుంటూరు మండలము వలంటీరుల ప్రయాణము

ప్రొచి వలంటీరులు 50 మంది

28 వ తేదీన నాగపూరు వెళ్లెదరు

ప్రొచి మండల కాంగ్రెసు సంఘాధ్యక్షుడగు చందూలు గారి నాయకత్వమున 50 మంది వలంటీరులు మొదటి తెగగా 28 వ తేదీన నాగపూరు బయలుదేరెదరు. వారు గుజరాతులో ముఖ్యపట్టణముల నన్నిటిని చూచుచు వెళ్లెదరు.

నాగపూరులో ఆరెప్పులు

20, 21, 22, తేదీలలో 28 మంది ఆరెప్పుచేసిరి. వారి కందరిని చెరి ఆరెప్పులు : 19వ తేదీన చెరి బిగెల విడిచెదరు. 18 వ తేదీ ఉదయమున ఆరెప్పుచేయబడినవారిలో 68 మంది పూచీగ్రులునిదిరి. వారి 10 మంది పూచీగ్రుల నియ్య వనరులనుతేదీన ముచ్చేరులు చెప్పెను. ఆ 78 మందిని కదిలివేసిరి. తక్కినవారికందరిని 109 కింద చెరి యొకసంకల్ప రము కరిగితి వేయబడినది. ఈ 68 మందియు బాహులు సెనయి జిల్లాలకాక. చెరిసాలకు పంపబడినవారిలో 7 గురు ఆదిత్యులను చూపిరి కేసులేని వారికి అదనముగా చెరి 6-12 రెలులు 18 కేసులేయబడినది.

మండల కాంగ్రెసు సంఘమువారు తమకు కేలకు 6.7 రూపాయలు జీతము నిచ్చుచున్నారని కోర్టులో ఇద్దరు చెప్పిరి. తిన్న నాగపూరు కాంగ్రెసువారు మోసముచేసిరి కని జూరు మియా అనునకడు కోర్టులో కలవబడినారు. 12 గురు కుమారులు గోతును పట్టెను పంపిరి.

పుగమోర్తమదాను టాండను గారు

బాలుపుర పాత్రమదాను టాండనుగారు నాగపూరునుండి యిపుడే ఆలహాబాదు వచ్చి సభచేసిరి. ఆసభకు 40 మంది మాత్రమే వచ్చిరి. ఆసభలో టాండనుగారు కన్వేనియెండ్. ప్రజలలో త్యాగశక్తిని కలిగించుటకు దొరతనమువారి దృష్టాంతలను ప్రజల హృదయములలో కలుపు భీతిని పోగొట్టుటకును యీ సత్యాగ్రహము ప్రారంభింపబడినది టాండనుగారు నడిచిరి. (ఆ. ప్ర.)

గుంటూరు మండలము వలంటీరులు

గుంటూరు మండలమునుండి ఆరెప్పు కలంటీరులు నాగపూరుకు పంపుటకు మండల కాంగ్రెసు కార్యసంఘమువారు 24వ తేదీన జరిగిన సభలో నిర్ణయించిరి. శ్రీముతులు కామ దత్తులకు కోరితిని” అని రాజగోపాలాచారిగారు తెలిపిరి. (హిందూ)

కొచ్చిను - బ్రిటిషుసరిహద్దులు

కొచ్చిను జూన్ 21:—బ్రిటిషు కొచ్చినుపట్టణము నందు శ్రీకృష్ణానది నిర్మించి పురాభివృద్ధి నొనర్చుటకు నూచము గావించు సంకల్పమున, మద్రాసు ప్రభుత్వమున నిర్మాణకామ్రాజ్యధరు 157. దానుగారు ఇచ్చటకు జనుదొచ్చిరి. పట్టణములందలి అవారోగ్యకరములును, జనసమృద్ధియును అగు ప్రదేశములను పరిశీలించిరి. కొచ్చిను ప్రభుత్వసరిహద్దులకును, బ్రిటిషు సరిహద్దులకును మధ్యగలకాలమున, ఇరువుర ఖచ్చులవై, వెడల్పుకేయుటను గురించి నుడ నడచు : చారించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. వా రివిషయము బయలుపేరి మద్రాసునకు వెళ్లెదరు.

ఒక వైద్యుని దురంతము

సంయుక్తరాష్ట్రములయందలి కాసాంతులో డాక్టరుగ నున్న జేబుకాదను నరకు డాక్టర్ క్యామలలోగారి వైద్యులను కాపిలేక నిద్దురు దుండగిండ్ల పాయములో తగులపెట్టిచెను. అసభయమున వైద్యులలో ఒక గోగి వైద్యునితో నుండెను. కిందికోర్టులో దుండగిండ్ల కిరువురకు 5 గంటల కరిగితియు దొంగతనములకు మరెంతెడ్ల కరిగితియు విధించబడినవారి డాక్టర్ విడుదల కాని పుడినది. ప్రభుత్వమువారు విడుదలవై అప్పించేయగా డాక్టర్ జేబు ప్రసాదుకు 7 సంల కరిగితియు చేయి రూపుల జరిమానాయును, కాపిలేక దొంగతనముగ శిక్షవైద్యులకరణములను దొంగిలిచినందుకు మరెంతెడ్ల కరిగితియు కరిగితియు.

రాజు భానుమూర్తి (పెదనందిపాడు ఫిర్కా) పాంచాలవరకు వెంకట కళసింహం (పింగళు) సింగంపల్లి నుల్లూరాపు (గుంటూరుతాలూకా) గార్లును మరియొకరును వెళ్లెదరు. (రెలివార్.)

22 వ తేదీ ఆరెప్పులు

22 వ తేదీన ఆరెప్పు చేసిరి. ఇద్దరు చెరి 5 వారములు కరిగితినుచుండే వారిని 22వ తేదీపునయమునకు కదిలి.

ద్రవిడ వలంటీరులు

ద్రవిడరాష్ట్రవలంటీరులు మొదటి తెగవారు మధురనుండి 18 వ తేదీన నాగపూరు బయలుదేరిరి. దక్షిణకామ్రాసువారు తిండినములో వారిని కలిసికొనిరి (స్వరాజ్య)

శ్రీముతులు యిగ్నాటియును, మండలాధికారి, పాండ్య మంగళం, శ్రీనివాసయ్యగారు, జవాబు కే. అత్తంపాపాయి గార్లు మధురనుండి 21 వ తేదీ సాయంత్రము బయలుదేరి వెళ్లిరి. జేబనాయగం, కీర్తివాసయ్యగార్లు మధురనుండి కచ్చివ వారిని తిండినములో కలుసుకొనిరి.

చెన్నపురి వలంటీరులు

శ్రీమూర్తి ఎస్. ఎస్. వరదాచారి, నుల్లూరాపురముగారు మరి 21 నుడు చెన్నపురినుండి 23 వ తేదీ ఉదయము బయలుదేరిరి.

శ్రీమూర్తి రాజగోపాలాచారిగారు

శ్రీమూర్తి రాజగోపాలాచారి, జేబనామ గాంధీగారు 21 వ తేదీ ఉదయమున చెన్నపురినుండి నేలము వచ్చిరి. కట్టుబాటుతో జరుగు దౌర్జన్యవిరహిత మగు సత్యాగ్రహమునకు ను దొమ్మిగా దౌర్జన్యముతో జరుగు కొట్టుబడును దొరతనము వారు భేదమున విచ్చేటి బాలకపోయిరి. ముట్టడి విధముగా వారు ద్వంద్వయుద్ధమున సాధించగలదున్నార ఆరెప్పులు అగ్రముగను నిజమును లేకుండును విచ్చలవిగను జరుగవలెను. ఆటలు సరెప్పులు ఎంత హెచ్చుగా జరిగిన మనకు విజయముకే చేరువయ్యెను. ద్రవిడ రాష్ట్రమున కాష్ట్రముండల కాంగ్రెసుసంఘములచే కర్ణయంత బడిన కనులను దేయించుకొని తెరకును ఆపములను వదిలి నాగపూరు వెళ్లెదరు. అట్టి వనితేనా కెందరైనా జేరవలెను. 50మంది సత్యాగ్రహిలను ఉత్తములైనవారిని పంపవలెనని కార్యదర్శులకు కోరితిని” అని రాజగోపాలాచారిగారు తెలిపిరి. (హిందూ)

పంజాబులో పరకతిసంఘములు

1922వ సం.ము 316 జూలైలో అంతముందు సంకల్పమున వరకతి సంఘముల సంఖ్య 8458 నుండి 9310 వరకు సంఘసంఖ్యల సంఖ్య 289287 నుండి 269301 వరకును, పెట్టుబడి మొత్తము 860, 58517 రూపుల నుండి 430, 83214 రూపులవరకు హెచ్చినదియు, కట్టణములలో వరకతి సంఘముల సంఖ్య 803 నుండి 401 వరకు పెరిగినది. నిజమును అభివృద్ధిమాత్రము కలుగలేదనియు, మొత్తము మీద 1032 క్రొకసంఘము అరిజన్యము కలుగలేదనియు, ఇంకను సాక్ష్యములున్న యెడల క్రొత్తసంఘము కల్పిండ్ల యొకటికొనియు, తెంబ్రుకొక్కొకటియు యూనియనుల మొత్త సంఖ్య 94 నుండి 108 వరకును వాటి యొక్క పెట్టుబడి మొత్తము 128 1/2 లక్షలరూపుల నుండి 164 లక్షల రూపులవరకు, కేసరినిజేమక సామైటీల సంఖ్య 60 నుండి 101 వరకును వాటియందలి సంఖ్యలసంఖ్య 1698 నుండి 8897 వరకును హెచ్చినదియు పంజాబ్ ప్రభుత్వసాయకర్తకు ప్రతి ప్రకటించుచున్నాడు.

వైదికము దొంగతనమునకై శిక్షింప బడుట

గ్రీకు హోలొవ్వు కలాలమునకు చెందిన వైదికము గుడెనున్ అను నరకు మనూరునందలి మోవిలో సాల్వర్స్ నును ముందు దొంగతనము గావించినందున చెన్నపురి చెరకాలలో 1 గల విడుదలవిరాములు ముచ్చేరులు విధించెను.

ఆంధ్ర కృత్రిక

1923-వ సం॥ జూన్ నెల 25 వ తేది

సోమవారము

మైసూరు ప్రతినిధి
సభా సమావేశము

మైసూరు మహారాజు జన్మదినోత్సవ సందర్భమునందు గూడుచుండెడి సభ శుక్రవారమునాడు మైసూరునందు సమావేశమైనది. ఆ సమావేశమునందు దివాను బెన్టిగారు సంస్థానముయొక్క ఆర్థికవ్యవస్థను సమర్పించి చేసినవ్యాఖ్యానము సంస్థానముయొక్క యభివృద్ధిని చెబుచున్నది. గతించిన నాలుగేండ్లయందును నిరంజనములందు వలె మైసూరు రాజ్యమునందును నాదాయమునకు మించినవ్యయము గలిగి లోకేర్పడుచుండినది. ఈ యేడు దివాను వ్యయమునకు మించిన యాదాయమును గల ఆర్థికవ్యవస్థను ప్రదర్శింప గలిగెను. 1922-23 బడ్జెటులెక్కలయందు రూ. 3,33,23,000 వ్యయమును రూ. 3,10,40,000 ఆదాయమును నిర్ణయింపబడి రూ. 22,83,000 లు లోటు గలుగుటలు మిదిపువేయబడినది. వ్యవహారమునందీ లెక్కలయందు గొంతమార్పుగలిగి కొంతసామ్యము కూడినట్టిది. బెన్టిగారు పాఠమునకు బ్రతిష్ఠా ప్రభుత్వమునందీ గతసంవత్సరము 23½ లక్షలు వచ్చినవి. ఆ మొత్తమునందు ప్రాతబాకీకిందను 13½ లక్షలు గత సంవత్సరమునకు 10½ లక్షలు చేరియున్నవి. సామాన్యదాయమునందు గలిగిన 10 లక్షలును మైసూరు ప్రభుత్వము చేరి రాదాయము 345 లక్షలు చేరినది. మొత్తమున మిదిపువేసినదాని కంటెను 18 లక్షల ఆదాయము హెచ్చినది. మొత్తముగను అంచనాకంటెను ఆదాయము 22 లక్షలు పెరిగినది. గతసంవత్సరాదాయము 332 లక్షలు. మైసూరు రాజ్యాదాయమునం దింతవరకును వచ్చిన మొత్తములందు గొప్ప మొత్తముగ నున్నది.

ఆదాయమునందు భూమ్యాదాయము 117 లక్షలు మిదిపువేయబడినది. దానియందు అమృతమహాలు భూముల అమ్మకమువలన వచ్చిన సొమ్ము చేరియున్నది. ఈ మొత్తమును భూమ్యాదాయమునందు జేర్చుట ఆదాయవ్యయనిర్ణయమును జేయుటకు ప్రయోజనకరము గాదు. ఎక్సైజు శాఖాదాయము 74 రైలుల ఆదాయము 80 లక్షలుగను నిర్ణయింపబడినది. మైసూరు రాజ్యమునకు పరిశ్రమలవలన మంచి ఆదాయము వచ్చుచున్నది. ఈ ఆదాయము పరిశ్రమలు వికసించిన కొలదిని వృద్ధిని బొందగలడు. విద్యుత్పరిశ్రమ శాఖకు వ్యయముచేసిన 178 లక్షలవలనను 186 లక్షలు లాభము వచ్చినది. గతసంవత్సరమునం దీశాఖవలనను 16 లక్షలు లాభమువచ్చినది. భద్రకలీ లోహ పరిశ్రమయొక్క యంత్రాళకు 179 లక్షలు వ్యయము చేయబడినది. దీనివలన లాభము రెండేండ్ల తరువాతనే రాగలదు. సబ్బుపరిశ్రమము వలనను ఇంత వఱకు రూ. 30000 లాభము వచ్చినది. ఇతర పరిశ్రమలన్నియును రాజ్యమునకు లాభమును గలుగజేయకను రూ. 50000 నష్టమును గలుగజేసినది. నష్టమువచ్చుచున్న పరిశ్రమలను మూసివేయుటకు నిర్ణయింపబడినటులు బెన్టిగారు చేసిన యేర్పాటు సమంజసముగ నున్నది. మైసూరు పరి

శ్రమల షీటులకు గారణమును బాగుగ యోచించవలసియున్నది. విశ్వేశ్వరలయ్యగారు దివానుపదవిని చాలించుకొనినతోడనే పరిశ్రమలకు పోషణము లొలిగిపోయినది. సంభావనాశక్తియును అభిమానమును, అనుభవములేని యధికారుల హస్తములందు పరిశ్రమలు షీటునుట సహజము. దేశమునందంతటను పరిశ్రమలకు వ్యర్థముగ ద్రవ్యము వ్యయమగుచున్నదను ఖండనము బయలుదేరినది. ఆఖండనము ప్రభుత్వమునకు భయమునుగలుగజేసినది. ఆరంభమునందు పరిశ్రమలకు ద్రవ్యమును వ్యయముచేయుట కుత్సాహమును జూపిన యవరాజుగారి యుత్సాహము సయితము చల్లారి నది. ఆరంభమైనపరిశ్రమలును ఆరంభముగావలసినపరిశ్రమలును పోషణములేకను షీటుచివరి. అనుభవములేని పరిశ్రమశాఖాధికారుల వలనను దేశమున కెట్టియశద్రవము గలుగునో ఈ యదంతము తెలుపుచున్నది. పరిశ్రమలను స్థాపించి వికసించజేయుటకు ప్రభుత్వసహాయము సజ్జీవమువారు మైసూరు పరిశ్రమల స్థితిగతులను గమనించుట ప్రయోజనకరము.

గతసంవత్సరమునందు వ్యయము 333 లక్షలు మిదిపువేయబడినను 337 లక్షలు వ్యయముచేయబడినది. అన్ని బాపతుల వ్యయము కలిసి 343 లక్షలు చేరినను వ్యయమును తగ్గించుటవలనను 3 లక్షలు మొత్తముతగ్గి నికరవ్యయము 337 లక్షలు చేరినవి. వ్యయమును తగ్గించుటకుగాను 1625 ఖనులు తగ్గించబడినవి. అన్ని శాఖలయందును వ్యయమును తగ్గించుటవలనను రెండేండ్లయందును 48 లక్షలు వ్యయముతగ్గినది. రాగలసంవత్సరమునందు 46 లక్షలు ఇనుపయంత్రాలయమునకును 6½ లక్షలు కృష్ణరాజాసాగరమునకును వ్యయము చేయను నిర్ణయింపబడినది. ఈ లెక్కలన్నియును మైసూరు రాజ్యముయొక్క ఆర్థికస్థితిని తెలియజేయుచున్నవి.

ఈ లెక్కల యాధారమునను 1923-24 సంవత్సరములకు నిర్ణయించిన ఆదాయవ్యయము సంతృప్తికరముగ నున్నది. రాగల సంవత్సరమునకు 331 లక్షలు ఆదాయమును 330 లక్షలు వ్యయమును నిర్ణయింపబడి 1 లక్ష రూప్యములు నిలువ యుండగలదని నిర్ణయింపబడినది. రాగల సంవత్సరమునందు వివిధ శాఖలనుండియు రాగల ఆదాయమునందు గత సంవత్సరాదాయమునకంటెను విశేషమైన వ్యత్యాసము లేదు. కాని వ్యయమును తగ్గించుటవలనను లక్ష్యరూప్యముల నిలువను జూపుట కవకాశములు గలిగినవి. ఇతర శాఖలందు వ్యయమును తగ్గించినను విద్యాశాఖయందు 2½ లక్షల రూప్యముల అధికవ్యయము నిర్ణయింపబడినది. సామాన్యవిద్యకు 43 లక్షలును విశ్వవిద్యాలయవిద్యకు 7 లక్షలును చేరి మొత్తము 50 లక్షలు విద్యాభివృద్ధికి వ్యయముచేయుట కేర్పాటు చేయుట సంతృప్తికరముగ నున్నది. బెన్టిగారు ఉక్తపన్నువలనను నైస్యవ్యయమువలనను ప్రజలకు గలుగుచున్న కష్టములను తెలియజేసిరి. కాని బ్రిటిషురాజ్యమునందువలెనే మైసూరు రాజ్యమునందును ఈ కష్టములు లొలిగిపోవుటకు సాధనములు గనుపించవు. మైసూరు రాజ్యము బ్రిటిషురాజ్యమునందు గల పరిపాలనా విధానమును గలిగియున్నను పరదేశాధికారుల వ్యయభారము విశేషము లేక పోవుటవలనను ఆదాయవ్యయములను సరిపెట్టుట సాధ్యమగుచున్నది. రాజ్యాదాయమును వృద్ధిజేయుటకు ప్లాంపులభారము మాత్రము వృద్ధిజేయబడినది. వ్యయభారము సాధ్యమైతంతటికకు తగ్గించబడినది. బ్రిటిషుప్రభుత్వమునం దీమార్గ మవలంబించుట

కొంత కొలహాలమో జరుగవలసియుండును. రాజ్యాంగ సంస్కరణములవిషయమై బెన్టిగారు తెలిపినభావములు ప్రజలకు సంతృప్తిని గలుగజేయవు. దశరామహోత్రవసయమునను మహారాజుగారు రాజ్యాంగసంస్కరణవిధానమును ప్రకటించుదురు. ప్రజలు భక్తివినియములతో రాజశాసనము నాదరింపవలయునని మంత్రి చేసిన హితోపదేశము సమాదరణీయము. ప్రజాహృదయమునందు భక్తివినియములను వికసించజేయుటకు సామర్థ్యముగల మహారాజును మంత్రియును ప్రజాభీష్టముల కనురూపమైన రాజ్యాంగసంస్కరణవిధానమును నిర్ణయించి ప్రవర్తమానంబగుచున్న మైసూరుసంస్థానమును ధర్మసంస్థానముగ జేయుటకు దోడ్పడుదురు గాక!

దేశబంధు దాసుగారు - ఆంధ్ర దేశపర్యటనము

శ్రీయుత చిత్తరంజనదాసుగారి తమిళనా, సంచారము పూర్తియైనది. ఆంధ్రదేశసంచారము రేపటినుండియును ప్రారంభమగునని తెలియుచున్నది. దాసుగారి ప్రసంగములు దక్షిణదేశమునందు గలుగజేసిన యుద్వేగమునే ఆంధ్రదేశమునందును గలుగజేయకుండుట సమంజసము. ఆంధ్ర రాష్ట్రజాతీయోపసంఘము బొంబాయి రాజీని ఆమోదింపవలయునని తీర్మానమును జేసినను రాష్ట్రమునందు బలీయమైన వ్యతిరేకాభిప్రాయము కలదు. బహిష్కారప్రచారవిషయమై కట్టుదలగలదని ప్రచారకుల యభిప్రాయములు చెబుచున్నవి. స్వరాజ్య పక్ష నాయకులు దేశమునం దనవసరమయిన యాంబోళనమును గలుగజేయకను స్వకష్టప్రచారమునకు మాత్రమే ప్రయత్నించుట ప్రయోజనకరము. మహాత్మాగమును జేసిన చిత్తరంజనదాసుగారి పట్లను అన్ని పక్షములవారికిని గౌరవభావము గలదు. ఆంధ్రదేశమందలి కాంగ్రెసు సంఘములు సన్మానపత్రములను సమర్పించుటకు జేసిన యేర్పాటులు వారిపట్ల గల గౌరవమునకు నిదర్శనములు. అనవసరములైన వాదప్రతివాదములు వర్తమానకష్టస్థితియందు కలవరమునకు మూలమగును కాని దేశప్రయోజనములకు వినియోగపడవు. దాసుగారు సేలముపురమునందు చేసిన ప్రసంగమునందు గాంధీ మహాత్ముని విషయమై తాను ప్రయోగించిన వాక్యములు మాలవ్య, అస్సానీ గార్ల హృదయములందు సంతాపమును గలుగజేసినందులకు విచారమును చెబుచు యుక్తముగ నున్నది. చెన్నపురియందు వారుచేసిన ప్రసంగములందు "నీవు పాడుచేసితిని, అభ్యాసము చేసితివి," అను ప్రయోగములు ప్రజల కన్వయననియును మహాత్మున కన్వయింపవనియ సమాధానమును చెప్పిరి. కాని దేశంబరునందగిన వ్యవహారక్రమ మంతయును నాయక్కు గాంధీ మహాత్ముని కన్వయించును గాని ప్రజలులేని ప్రజల కన్వయింపదు. దాసుగారు స్వాతంత్ర్యసంరక్షణము జేమకొనట పరమధమైనను నిందారోపణము ధర్మసంరక్షణము గాది గ్రహించుట యవసరము. దేశబంధు దాసుగారి ఆంధ్రదేశపర్యటనమునందు సహజమైన నిగ్రహమును, త్యాగమునుబూని వారిపర్యటనము స్వకష్టప్రచారమునకే గాకను దేశప్రయోజనములకు వినియోగపడునటులు వారి యనుచరులు ప్రవర్తించుదురు గాక!

అం. 25 బా. 5. — అం. 5 క మైత్రుకూరమును
చెట్టులు గానమును కొందరు చూడగొందచే ఘోరకృ
మునర్పించెను. ఈవచనంబు సాయంభూతులు మనుష్యు
నుపునాజేరి, భవనంబును నొక కాల్యాదు (సాయం బు
రజేయవారి) గృహమును పట్టించెరి. ఆ గృహమును భ
వజీ భాగ్యవిష్ణులతో దొడ్డివారిని పారిబోయి (తక్కు మ
బ్రాహ్మణుల ఇంటికి) దాచుకొనెను. నుంపుతారు గృహ
తయు పరిశోధించి నానిగానక (తక్కు మన్న) బ్రాహ్మ
గృహమును ముట్టపించెరి. ఆ బ్రాహ్మణుని భార్యయు, దా
తను ఇంటి కమ్మవారు గానివలనగా తుపాతీ నుంబుగో
నిర్దురము కాన్పించెను. పోలినవారిని తీసికొనిపోవుట
ఏదుర బ్రహ్మచరీరి, అందెపురపత్త ముగారును దోరకణం

మాళవ్యా రాయబారములు

(శ్రీయుత కృష్ణదాసుగారు)

శ్రీయుత కృష్ణదాసుగారు మాళవా అబ్దుల్ కలాంజి జరుగజేసిన రాయబారములను, మాళవా అబ్దుల్ కలాంజి అడగ్ గారు మీ ప్రత్యేకవిలేఖరి గావించిన సంభాషణలను కొన్ని ముఖ్యవిషయముల బయ్యోచి-టుల నేటి సర్వెంటు పత్రికలో ప్రచురింపబడినది.

1921 డిసెంబరులో యువరాజునకు స్వార్థ మీయకుండు బహిష్కరించుట నుపసంహరించుకొనుటనుగూర్చి పండిత మాళవ్యా జరిపిన రాయబారములను, మాళవా అబ్దుల్ కలాంజి అడగ్ గారు మీ ప్రత్యేకవిలేఖరి గావించిన సంభాషణలను కొన్ని ముఖ్యవిషయముల బయ్యోచి-టుల నేటి సర్వెంటు పత్రికలో ప్రచురింపబడినది.

శ్రీయుత దాసు, మాళవా సాహెబు గార్ల విషయములో మాళవ్యాజీ యేదియుగ సంపదించెనని ప్రభుత్వము మాళవా సాహెబుగారు ప్రస్తావించెడి. సంభాషణలో ప్రభుత్వ భాగవంతులను, 1921 డిసెంబరు 19 తేదీన గాంధీమహాత్ముని బంపిన నుప్రేరేపకు శ్రీయుత దాసు మాళవా అడగ్ గారు రలతలివార్తలను దెల్పి-టుల మాళవ్యాజి జరుపకుండ నాపుటనుగూర్చిన వరతులు తత్పరికరాలను కారణములు వివరించు చోటుచేసినది. అవరతుల తల్పేర్పడనో ఆ విషయము దాసుగారు తయారే జేసి-టుల అందుచేయబడినది. మాళవా సాహెబు యిట్లు చెప్పుచున్నారు :-

“పండిత మాళవ్యా, నన్ను దాసుగారిని 1921 డిసెంబరు 16 వ తేదీన చూచెను. రాజకీయ శ్రమలను లాసరణ చట్టము నుపసంహరించుకొనుటకు కలకత్తాలో కఠిన జరుపకుండ జేసిన పోలీసు కమిషనరు ఉత్తరపు నుపసంహరించుకొనుటయు మ.తులపై ఆయనతో రాండు లేలిలు సమాజమును జరుపుటను గూర్చి చర్చించి తిమి విలే ఫర్మా ఫైదీల - యువరాజుగారును బహిష్కరించు మని జోధజేసినందులకు ఇండియన్ పీపుల్స్ డ్విండియన్ శిక్షింపబడిన వారలను గూడ విడుదలజేయ వలయునని మేము పట్టుపట్టితిమి.”

ఆయన యింకను ఇట్లు చెప్పెను :-
“ఫర్మా ఫైదీలను విడుదల జేయుటకును, ఎట్టి వరతులనుగాని అంగీకరించుట సాధ్యము గాదని నేను పండిత జీతో జెప్పితిని. కొంత చర్చయై పిదప దాసుగారు నాడ నతో నేటికవిందిరి. అదైనది, మాళవ్యాజీ కాగితముమీద (వాసి కొనెను.”

దానిని బట్టి విరుద్ధాభిప్రాయములు లేకున్నవి :-

(1) 1921 డిసెంబరు 16 తేదీన కాజీజును, మాళవ్యాజీదాసుగారిని మాళవా సాహెబును చూచి వారితో నీవిషయములు చర్చించెను. 16 వ తేదీన పండిత కలకత్తాలో లేని నా యభిప్రాయము. ఏయనగా మీ కిది వేదీ పత్రికలో ప్రచురించిన నెల తలివార్తలను జూచి-యెడల ఆయన దానిని 1921 డిసెంబరు 16 వ తేదీన కాగింపి దుహాత్ముని కిచ్చునని తెలియగలదు. అతనితో పండిత యిట్లు చెప్పుటకు రాండులేలిలు సమాజకారమును గూర్చి రాజకీయశ్రీతో నెరింగించి యేర్పాటుజేయుటకు 21 వ తేదీన ఏడుగురు రాయబారులు వెంటబడు ప్రయత్నముల జేయుచున్నాను. అందుకే కలకత్తా వెళ్లుచున్నాను.” దీనినిబట్టి మాడ ఆయన కాజీలో 16 వ తేదీన బయలుదేరి. కలకత్తా 17 వ తేదీన చేరి పిటనే శ్రీయుత దాసును మాళవా సాహెబును కలసి యిట్లు మాచి రాజకీయశ్రీతో రాండులేలిలు సమాజమును జరుపుటను గూర్చి చర్చించి బ్రతుకొచ్చెనని నాకు లోచించుచున్నది. ఈ విషయమై ముందుగ నా తుక్క తిలంబు పికన జెయిలులోనున్న మాళవ్యులను డిసెంబరు 27 వ తేదీన చచ్చి సందర్శించి మాటాడి యావ్యవహారమును ప్రారంభించెనని ఇదియే మొదటివిషయము.

(2) రెండవది ఈమేననగా:- రాజకీయ శ్రీమింజు లాసరణచట్టము నుపసంహరించుటను గూర్చియు, కలకత్తాలో కఠినజరుపకుండ పోలీసు కమిషనరుగావించిన యుత్తరపు నుపసంహరించుటనుగూర్చియు, తల్పేర్పడిన ఫైదీలను విడుదలజేయుటనుగూర్చియు చర్చించుటచేసెను. మాళవ్యాజీ కాగింపి డిసెంబరు 16 వ తేదీన మాళవ్యాజీ కిచ్చి-రంతులను యిజేసి ముఖముపాడె గలను. తుదియిట్లు :-

“సమాజ మేల్కొనె, ప్రభుత్వము చేతులుట్టుకొని నాకును విడుదలజేయవలెనని, యువరాజుగారునును బహిష్కరించుటకు నుండి సభాభిప్రాయము కొనబట్టి యున్నది.

నాపియుంచెద మని, మీరు పెద్దలుగావున చెప్పరలెనని నేను కొరుచున్నాను.”

కావున 1921 డిసెంబరు 19 వ తేదీన శ్రీయుత దాసు, మాళవా సాహెబుగారు మహాత్ముని పంపిన వరతులలో రెండవభాగము, రెండవోభాగముండే మాళవ్యాజీ ప్రారంభించిన చర్చలయందు ఏర్పడియున్నవి. అని మాళవ్యాజీ, మహాత్ముని కాగింపి 16 వ తేదీన చచ్చిన రెలివార్తలలోని సంగతులే.

(3) మాళవా సాహెబు దెల్పినదానికలన లేకుండాదగినవిషయ మేమనగా:-

ఈ ఫర్మా ఫైదీల విడుదలను గూర్చి పండిత జీతోజి దాసు ముందు తీసికొనిరాతెను. కాని యావిషయము మాళవా సాహెబు తేల్చి ఒత్తిడిజేసెను. మాళవా సాహెబిట్లు చెప్పుచున్నాడు:- “ఫర్మా ఫైదీలను విడుదల జేయునదే యేవరతులకు అంగీకరింప సాధ్యము గాదని నేను పండిత జీతో జెప్పితిని” పిదప నేమిజరిగెనో చూడుడు. “కొంత చర్చయై పిదప దాసుగారు నాతో నేటికవిందిరి మాళవ్యాజీ అని ముఖమును కాగితముపై (వాసి) నెను.” మాళవా సాహెబు బలవంతులవై, ఫర్మా ఫైదీలను విడుదల జేయవలెనని దాసుగారు అంగీకరించినపుడు, ఆవిషయమును పండిత జీతో (వాసి) నెను. దీని బట్టిమాడ ఫర్మా ఫైదీలను విడుదల జేయుచును అంగీకరించుట మాళవ్యాజీ సిద్ధుడై రాతెదని తెలియగలదు. ఇతియుగాక ఈవిషయమై శ్రీయుత దాసుగారు ఆగించింపలేదనగూడ తెలియగలదు. ఏయనగా మాళవా అబ్దు సంభాషణలో దెల్పినటుల, శ్రీయుతదాసు కొంతచర్చయై పిదప “మాళవా సాహెబు చెప్పినదాని కొనికొనినెను.

(4) నాల్గవ విషయ మియ్యది: మాళవ్యాజీ యిది వరకు కాగింపింపి మహాత్ముని కిచ్చిన రెలివార్తలలో ప్రభుత్వము చేతులుట్టుకొని ఖయిదీలను విడుదల జేయునదే” అను విషయము నుపసంహరించుటకు ఆయన కిషివలల వరణచట్టముక్రిందనున్న పోలీసు కమిషనరు ఉత్తరపు కిందనున్న, నున్న ఖయిదీలను విడుదల జేయుటను గూర్చి తెలిపెనుగాని ఫర్మా ఫైదీలను విడుదల జేయవలెనని తెలిపెనెదను.

(5) 6 విషయ మియ్యది:- మాళవ్యాజీ నాపుటనుగూర్చి మహాత్ముని రెలివార్తలలో పంపిన వరతులనే శ్రీయుత దాసు, మాళవా అబ్దు గారు వరకు పండితుడు చెప్పెను. కావున పండిత మాళవ్యాజీ మహాత్మునితోను, శ్రీయుతదాసు, మాళవా అబ్దు గార్లతోను గావించిన రాయబారులను యేమాత్రమును భేదములేదు. ఏలే దాసుగారు మద్రాసు, ‘హిందూ’ పత్రికా విలేఖరితో సంభాషించు ఆరాయబారులందు భేదముగలదని దెల్పెను.

II

పండిత మాళవ్యా, శ్రీయుతదాసు, మాళవా సాహెబుగార్లతో గావించిన రాయబారము గూర్చి సంభాషణలో యింకను యిట్లు దెలుపబడినది :-

“అంతట పండిత మాళవ్యా అగోజుననే రాత్రి 12 గంటలకు ముఖ్యులకూటాటకు వచ్చెను. ఫర్మా ఫైదీలను విడుదల జేయుటతో సహా అన్నివరతులను రాజకీయశ్రీతో అంగీకరించెనని అతని చెప్పెను. కాని ఆమరతును ముందుగ కొరవలదని ఆయన కొరెను. ఫర్మా ఫైదీలను లాసరణ సమాజకీషమయిన విడుదలజేయుటల రాజకీయశ్రీతో అతని వాదన ముతేనెను. ఈ సభ్యులయైన నే మేము గాంధీమహాత్ముని యొ నుప్రేరేపకుల కంటివార్త బంపితిమి.”

దై దానినిబట్టి యీ క్రింది విషయము లింకను నెఱుమింపి:

(1) మొదటివిషయ మేమనగా:- రాజకీయశ్రీతో వరతులన్నింటి కంగీకరించి, ఫర్మా ఫైదీల విడుదలను వరతులలో ముందు నిర్వహించవలసినదిగ కొరవలదు, మరతులయ వకు పంపబడినది దాసుగారు బదాయిగొట్టిన దేమయెను? శ్రీయుత దాసుగారు కేసుయను వరతులు పంపబడలేదనియు, మాళవ్యాజీ ఆమరతులను మహాత్ముని రెలివార్తలలో పిదప వాసి శ్రీయుతదాసు, మాళవా అబ్దు గారులయంగీకరింపబడకు తీసికొని వచ్చెనని నేను చెప్పినవిషయమును గురించి?

నాగూరు ‘హిందూ’ విలేఖరితో సంభాషణలో శ్రీయుతదాసు యేమనెనెదెను? అయిన చెప్పినట్లు వినిన:-

నాగూరును మరతులు పంపబడలేదని చెప్పబడినది. నాకు పంపబడినది నేను చెప్పెను. ఇంతయుగాక ప్రభుత్వము నాకు అప్పగించినందుకు ప్రత్యేకముగ కొక పండిత బంధువు నేనొంటుజేరినట్లుగాదే ప్రభుత్వముగ జెప్పగలదు. నాకు వరతులు పంపబడలేదని నేను చెప్పెను. మాళవ్యాజీ కిచ్చి-రంతులను యిజేసి ముఖముపాడె గలను. తుదియిట్లు :-

పండిత మాళవ్యా, నేను మహాత్ముని కిచ్చిన రెలివార్తలలో ప్రభుత్వ రము (వెనె) దెల్పి జెయిలు నూకరింపెందెంటు జేరుకు పంపవలసినదిగ (వాసి) తిని. ఇంత దెల్పిన పిదప వరతులు నాకు పంపలేదని నేడల జేకము నాయట నో వారిమాటనో యిచ్చముచిచ్చముల నిర్ణయించు కొనవచ్చును.”

మొదటివిలేఖరి మాళవా అబ్దు దెల్పినవిషయము లేమి దెల్పినట్లు? వరతులు ముందు దాసుగారికి పంపబడి, తాను మాళవా అబ్దు, మాళవ్యాజీ అందరును కలిసియొందిరి పండిత జీవ్యాగా వైసాయికి వరతులు పంపబడి యిదియే పిదప మహాత్ముని పంపబడినది. శ్రీయుతదాసుగారు తమకు వరతులు పంపబడినది భృకపరచుటకు, జెయిలు నూకరింపెందెంటు తనను మహాత్ముని తినిజ్య నిచ్చెనని దెల్పెను. వరతులును గూర్చి నేను జెప్పినది, మాళవా అబ్దు చెప్పినదానిల్లకు, మీరు “నాకళ్ళు” అను ప్రధానవాగ్దానము 19 వ తేదీ (వాసి) దాని కల్లను భృకపరచుటచేసింది. అందు మీరు మాళవ్యాజీ సంభాషించుటకుగంటుచుండు, దాసుగారు వ్రాసి-టుల కలకీ సత్యోదయం (దమిల్) గాగ కొన్ని వరతులను మాళవ్యాజీ దెల్పెటకు తీసికొని చచ్చి-టుల దెలుపబడినది. యి మొదటివరతు యేమిగా (ప్రభుత్వము) వారు శ్రీయుత జీ ఆర్. దాసు గాతో సంగీత యిచ్చముల జరిపితిరవలయును.” మిగిలిన వరతులు (వెనె) దెల్పి జెయిలును: డి పంపిన క్లియర్ లెను. తెల్లిగాము న దురపు ఈవిషయమును మాళవా అబ్దు దెల్పినదానితో మీరు భృకపరచుచున్నాడు.

మీరు (వాసి) దానిని బట్టిమాడ రాజకీయశ్రీతో, దాసుగార్లతో నాక అసహాయాద్యము స్థాపననితో సమాధానముల జరుగనోరెను. మహాత్ముని ఫర్మా ఫైదీల విడుదలజేయుటను ముందుగా నెట్లుచే అంతయును భగ్నమయెను. ఈ ఫర్మా ఫైదీల విడుదలనుగూర్చి శ్రీయుతదాసు, మాళవా అబ్దుగారులు కట్టుబట్టి యుండలేరు. అమరతులన్నియును అందరునుజేరి విచారింపి పిదప నిర్ణయించుకొనియు, శ్రీయుత దాసు, మహాత్ముని: ద్దనుండి ప్రత్యుత్తరమువచ్చినపిదప, ఉద్ద్యమస్థాపనకు ఆమరతులను తెల్పబడే నిస్సహాయాద్యయ్యననియు మీరు మాళవా సాహెబు చెప్పినదానిని భృకపరచుచున్నాడు.

మాళవా సాహెబు స్టేటుమెంటుతో నోటిమాత్రము మహాత్ముని ప్రత్యుత్తర భగ్నము గలగూ జేయునని అలగు:-

“ఈవర్తమాంతటితో, డిసెంబరు 22 వ తేదీ సానుంక్రమ గాంధీమహాత్ముని, ఫర్మా ఫైదీల విడుదలను గూర్చి: వరతు నుపసంహరించుకొని రాండులేలిలు సమాజకీషు లేదని సభ్యులపేర్లను నిర్ణయించుటకు నిర్ణయించెనని, వ్యాసుకుండల బాబు గారి కింత తి వార్తలను పంపినది ను దువరదు.” అని మాళవా సాహెబు చెప్పెరి.

నే నెరిగింత వరకు 22 వ డిసెంబరు తెల్లిగాము మీకు పంపబడలేదు. తెల్లిగాము ఎన్నియు నా వ్యాసానా పంపబడినది. మీరుమాడ ఎట్టి తెల్లిగాము మీకు చేరలేదని తెల్పితిరి. 21 వ డిసెంబరు తెల్లిగామును బట్టి మహాత్ముని ఫర్మా ఫైదీలవిషయమై మరతు నుపసంహరించుకొనెనని మీరు దెల్పినవిషయము మహాత్ముని కాచి అందులో సమాజకీషము జరుగుటకున్న ఫర్మా ఫైదీలను విడుదలకావచ్చునని మీరు (వాసి) నా వ్యాసమును జదివి ఆ కృత్య భరితుడై సర్కారు వారి అంతఃకరణ కుద్ధి యందు నమ్మకము లేని వాడై యందరియు తాను నావ్యాసముగ నున్నదనియు, సర్కారు వాగ్దానముల యెని అమి వివ్యాసముంచి ది: విషయం తెల్పిరి. అసహాయాద్యము నాకు సహించకుండ రాండులేలిలు: మాజీకీష జరుగవచ్చుననియు (ప్రభుత్వము) వారు ప్రభుత్వమును యేవరతులను స్వగతుండ, క్రిమి: లా: ట్టులు: మెదలగ: దాని నుపసంహరించునని, అసహాయాద్యమును నుపసంహరించుటయు, నావ్యాసము పి చేయుటయు, కిందని ఆభిప్రాయమును మహాత్ముని దెల్పెను. మీకు క్లిపిన తెల్లిగాములో వారెము నాపకలెనును: లేదు.

శ్రీయుతదాసుగారు మాళవా సాహెబు గార్లతో తంపిన తెల్లిగాములో మాళవ్యాజీ పత్రికలో వరతులను మహాత్ముని కిచ్చినట్లునెను.

మహాత్ముని అంతరీక్షతయేలేదనియు, క్రిమి: లా: వరణచట్టమును దిసివైతి. అవట్టుగా (ప్రభుత్వ) శిక్షింపబడిన ఫైదీలను విడుదలజేసినంతమాత్రమున నే గొప్పజయము లభించినట్లు కల నుదగ: ది: విషయం దెల్పెటకు పనుం: జ: ప్రభు: ఏ: ల: వ: వ: గా: శ్రీ: య: వ: లా: శ్రీ: య: వ: జ:

హాతాగరణ కష్టములు

సమకాలికాభిప్రాయములు

బర్మానుండి ప్రాచీన నవీనాంధ్రసంఘములు

బర్మాకు ఆంధ్రులు వలసవచ్చుట ఈ విశిష్టభూభక్తులను నాటిండియేగాక చాలకాలమునుండి రాకపోకలగుండునని దేశ చరిత్రలననుచీవాడభక్తులనేదెవలనను దెలియవచ్చుచున్నది. ప్రాచీనకాలము బర్మానుండి దేశీయనాటలవై మన దేశమునుండి యావేసామునుగూడ గొంతెచ్చి కాంబోడియా, ముమ్బై, దీవులందు వికయించుకొనచు బర్మాదేశగర్భములను కృతజ్ఞులు గూడ వున్నట్లెడినారు. అట్లు వచ్చినవారిలో గొంతెచ్చుట నివాసమేర్పరుకొని చాలకాలమును బర్మాదేశమును గురుండెడివారు. వారిలోఁదరులను యావేసామునూడెడివారు. దేశే గడచి తమ భౌతికశరీరములను బర్మాదేశవిశిష్టమై యుండు లీనముకల్గుచుండెడివారు. అట్టివారు విశేషముగా మోర్టీను గమీకములందు "కల్తాను" ప్రాంతములందుండెడివారు. బర్మాదేశచరిత్రయందు దీక్షానుకట్టణము తొల్లి వహ్యాన్నితీతియందుండెడినది తెలియుచున్నది. ఇచ్చట నున్నవార్యవారగులు విశేషముగా నుండెడివారు. ప్రాచీనాంధ్రుల స్వరూపులను బర్మావారములనుపేరే మొనర్చుచు ఆపారధనమును సంపాదించుచుండెడివారు. ఈ ప్రాంతపు తెలుగువారే బర్మీనుల బోలు యొకటి శ్రీలను పోషిగవారు మొనర్చుకొని తమవార గలపుకొనుచు వారిలను గుఱాము గనుచుండి గనియు కొంత కాలమును మూలపురములను తెలుగువారు పరిపాలించుచుండెడి వారనంతరము (అనగా పీఠ పోషిగవారు మొనర్చుకొనిన వారికి జనవివాహము) మొల బర్మీనులలో గలిగి కలకాక ప్రత్యేకకాళుగా చీలిపోయిరినియు అట్టివారివృద్ధుల లెఖయి బాటివారిను నావముతో కృతహరింపబడునన్నా రనియు తెలుగుజాతివృద్ధులను తాలూకాబ్బ పనియు గొంత ప్రతిగలరు. దీనికి జరిగిన యాధారములందొకనగాని యిదమిదమని నిర్ధారించుట వీలులేదు. ఏదయిట్లున్నను ప్రాచీనాంధ్రులస్వరూపులనుగూడె యుండెదని మన మాహింసవచ్చును.

అట్లు వారు గొప్పస్థితి నుభవించినను భావభివృద్ధిగాని ఆంధ్రుల ప్రత్యేక కృత్రిమమునగాని యేమయినా ప్రయత్నించిరాని యనునదే నున ప్రస్తుతాంశము. ఆకాలముందు ముఖ్య కట్టణములలో "వెగ్నా" వాడె నొకటై యున్నది. ఈ వెగ్నా కట్టణము ఆంధ్రవర్తలకు కూడెట్లామై యుండెను. ఇచ్చట ఆంధ్రవర్తలు గొంత లొక చిన్నసంఘమును స్థాపించిరినియు దేశీయకావలవై వచ్చిన వర్తలకులు ఉపదేశించె. ఈసంఘము నందు ముందు జనయొనర్చుకొని యుండుటయు వ్యాపారసౌకర్యములను ముట్టాకుకొనటయు గలదని బర్మానుండి చిరకాలానుభవముగల మామిడులొకరు చెప్పుచున్నారు. ఆసంఘము నందు వ్యాపారగుణుల గురుప్రాలు వరుప్రకొనుటకు కొన్ని గ్రంథములనుగాడ చేర్చబడెను. ఇది కొంతవరకు నిజమైయుండవచ్చును. కాలక్రమమున వాదివాయులై తగ్గిపోవుటవలన ఆంధ్రుల రాకపోకలు స్వల్పమిది. దాసులవై యట్టిసంఘముల కృత్రిమమిది యెచ్చుటగాని మరల స్థాపించుటగాని యవకాశము లేకపోయినది. యట్టిసంఘము వెగ్నాసంజేగాని ఆంధ్రులు నివసించిన మరొన్నిచోట్ల తేకపోవుటచే ప్రాచీనాంధ్రులకు తమ ప్రత్యేక కృత్రిమమును గొలువోయిరిని చెప్పవచ్చును.

పిమ్మట గొంతకాలమునకు బ్రిటిషు ప్రభుత్వమువారు బర్మాను వశపరచుకొనుటకై వచ్చినప్పు డాంధ్రులనుగల సుంఖ్యాలుగా నిర్వహింపవచ్చిరి. వీరిలో యధావంతరము కృతజ్ఞులను కేగగా మిగిలిన సిహాయిలు గొంతరు కృతజ్ఞులనుండి గుటుంబముల రప్పించుకొని యిచ్చటనే స్థిరవాస మేర్పరచుకొనిరి. ఈకాళును జెంపవారు గొంతరిచ్చటకే మోర్టీను ప్రాంతములందున్నారు. వీరైనను ఆంధ్రులయొకటి ప్రత్యేక కృత్రిమమును సర్వవిధముల గానరాదు. పూర్వము బర్మాకు తెలుగు కార్మికుల లంతగా వచ్చియుండలేదు. బ్రిటిషు ప్రభుత్వ మిచ్చట విజృంభించిన తరువరి ఆంధ్రప్రదేశ్ లసంఖ్యాలుగా రాదొడగిరి. ఇచ్చటిభారతీయులందరికంటె ఆంధ్రులే మోర్టీను నన్నారు. ఇందు మూడును కులకు వైగా కార్మికులై, కలసరాజ్యముని విచ్చట తెలుగువారి లింత విశేషముగా నుండుటకు ఆ ప్రత్యేక మన కృతజ్ఞులనుగల ఇతరవర్తలకులు లేకపోవుటయన, వీరి యావేసాముకల్ల బాంధ్రదేశమే వీరదేశమగుటయు కారణముగాని కేరొందుగాదు. బర్మాయాక్రిందిన తెలుగువారికి తృణ ప్రాయముగ నున్నది. వివాహము బోయిరవచ్చునట్లెందులవచ్చును. ఇట్టికార్యకర్తలనుగలవచ్చుటగాక వీరితోడ బాటురనుగూడదీసి కొని వచ్చుచున్నారు. ఇది యెంతో కోపనియైన సంగతి ఇట్టివారిని రంగుననంధు వెలగొడి గలరని జెప్పుట యతిక

యోగ్యత గానరదు. వీరివృత్తి ను నిర్వహింప నన్నవృద్ధుల గానిండుచున్నారా? లేదు. విద్యావహితై చిన్నతనముండే మోటుపనుల కలవాడై సహవాసదోషములను కొన్నాళ్ళకు వార్యముగ దయాడై యేమిట్లుండో పనిజేయుచు జీవనోపాధి జూచుకొనుచున్నాడు. ఇట్టివారి నధరించుటకును వారిని భర్తృకార్యము లొనర్చుటకును కొంద రాంధ్రప్రదేశ్ కులు గుండెంకూడు లూయిట్టియుండు 1911 నుండి అక్టోబరు 1 వ తేదీని ఆంధ్రప్రదేశ్ సభకు మొకటి స్థాపించిరి. బాటిమరిఫేషన్లును లేక ప్రతివారికి నాంధ్రభాషలో నుచిరివిద్య నివృత్తియు బర్మానుం బర్మానుల యభ్యుత్థానికి పాటుపడుటయు నిరంధరమై వేళ్ళయెలు. దీనిని స్థాపించిన తరువాత రంగుననంధు నామగల వైపును మరొకటి ఆంధ్రసంఘమును వె.కొ.వలెనెది.

ఈసంస్థలన్నియు కృతజ్ఞులనుగల కలసరాజ్యముల పాటు పడి వీరివృత్తియు అనంతములయొకటికి వచ్చినది. ఇందు కొన్ని సంఘములు ఆరంభకూరకృత్తియు గనబరచి యిప్పుడు పూర్తి విద్యావహితైకొనినది. ప్రస్తుతము వీరదోషకనమావమొక్కటియు ఆంధ్రప్రదేశ్ సభకును దీనికాభివృద్ధి కల యొకటియు తమ నిర్వృత్తివృత్తియలలో గొంతవారు సాగించుచున్నది జెప్పవచ్చును. ఇదియైన బాటురను విద్యకరత్వమునందేగాని కల్పనమనములందు మాకీభావము కనించియున్నది. ఈ సంఘములకు మూలభవముగాని కృతజ్ఞులనుగలగాని యున్నట్లు గానరాదు.

వీటికికొంత విలువందేగా నీయకృత్తి కొందరు యువకు లొక జోటు "ఆంధ్రసేనాసంఘము"ను నేర నొకటి స్థాపించివారు. వీరు తమ సభాదేశ్యమును నిర్వహించుటకు మొకటివారికి దీక్షి పోయినవారుగారు. మద్యపానమును వారద్రోలుట శ్రీనికయమును వరింపజేయుట, కార్మికులకు దోపదమొండుట వేయెల ఆంధ్రాభ్యుత్థానికివచ్చి ప్రతి కార్యమునందును బాల్గొనుట మా సంఘాదేశ్యమునని భేరివేసి 2, 3, 4 మాసము లొనర్చి, చల్లగ నూరుచున్నారు. అయినను ఆంధ్ర లాగుంధునకు లను వాక్యము నకురువులుగాక జరిగెను కార్యమును నిర్వహించుకొనిన వన కల్తెతో నివసించ కార్యమునందు ప్రవేశించెదని నిశ్చయించుచున్నారు. ఈ క్రైరాంధ్రుల కార్యచరిత్రను విలువన్నది. మా సోదరులకు దక్షిణాంధ్రులగున్న కొంత యుచ్చతించెదము.

దక్షిణాంధ్రులలో ఆంధ్రాగ్రేయవిద్యాపాఠశాలకు లకు వారును గొప్ప యాద్యోగముల నిర్వహించుచున్నారు. వెక్కురు గలరు. వీరిసంఘములు రంగునన్ స్వావృత్తియు, కాలబద్ధి లానుదోషులందును, మరొకటి స్థలములందును గలవు. వీరుకలకత్తెనుగలరను విద్యాభివృద్ధికి కృషిచల్పుచున్నారు. పాత కాలల పోషకార్థమై వీరి సో నాటక సంఘమును సహితము. లేక తెల్ల కొంత సంఘమును సహిత భవమును నేకరించి విద్యాభ్యుత్థుల నహాయజుచున్నారనిన వీరికావ్యవీక్ష కలసరాజ్యముల కృత్తి మగుచున్నది.

వీరు తమ కార్యములకు ప్రత్యేకముగ నిర్వహించుకొను చున్నారుగాని ఈ క్రైరాంధ్రులలో గలవీరి అంతగా మనవేయుచు న్నట్లు గానిండును. దీనికి కారణము ఈ క్రైరాంధ్రులు కొంత బలవత్తులుగ నున్నారనియు అట్టివారితో గలవీరి మెలనీ పని చేసిన తాముగూడ నావృత్తికై బాల్గొనవలసివచ్చునని వారు న్నారను యభిప్రాయముతో మేమేకీ సంపత్తి. విద్యాసంఘము నిరీకోవిరులును నరు దక్షిణాంధ్రసోదరులట్లకృతజ్ఞులై ర్తింతురని మేము విశ్వసింపము. మనము నుముగు ప్రయత్నము లొనర్చునచో వారును పాల్గొనవచ్చు. గాన నికమీద రంగునాంధ్ర సంఘముల విన్నిటికి యొక కృత్రిమ మేర్పరచి ఈ క్రైర దక్షిణ ములవారిని వివర. లేకండి ఆంధ్రసామభౌత ల. దరు చేటులు గలిగి దనిచేసినచో బర్మానుం బర్మానుల వైద్యుల కొలదికల ములోనే జటావంధై పోయి ఆంధ్రవర్తకుల స్థిరము గాగలరు. అందుకు నాయకులు ప్రయత్నించెదరా? (తెలుగుభాషలో)

సమస్యయే మెట్లు?

తొలుత కావనభలక సురించిన నోరు గాలుననన ఆంధ్రప్రదేశ్ కు కొన్ని యిప్పుడు సమరసమునకు లోబడినది. కొన్ని నిట్లుంటున్న నీటి కార్యము తీర్మానమే ప్రాధ్యమము. "అచ్చిబోసిన ఆంధ్రము" లెనము చాచుగాలిక బ్రసాదించుచున్నది. ఈప్రతి లక్షితకన్న నుకల్పప్రభావములగుగమి పోవును. సుఖుర్ను జనుభక్తులను కాంతినిగాపాడుకొనుటయే కల్పని. కాని నీలునుపోని వేదాంతాలెన్ని యొకబోసిన నేమి ప్రయోజనము? మొత్తముమీద దేశముందలికలకలలో ముగ్గురినా, ఈవృత్తి అసహాయ, అనూన మొదలగు ఆస్తిగల కలకలముల గుణములు ప్రవేశించి వ్యాపించుచున్నవి. చిరింతకలకల యొక్కటిలేవు మాధ్యమెట్లో నిర్వహింపకొంధము. నిర్వహ

కొనుకొనుచున్నది. వీరిని బర్మానుండి వచ్చుచున్న వారిని నడికాడని మేమును. కాని కలకలములనుగలవచ్చుచు, కృత్తిని నిర్వహించు, తీర్మానములను గుర్తుంచునకును, ఆచార్యులను నకును నమానమే యని మనప్రాధ్యమముగ జెప్పుగలము. కృతజ్ఞుల సహాయములను గురువరలె నని ఆ. భా. వా. సంఘమునకు బద్ధులగుటయే కలకలము. వ్యాపకభవము గయోతీర్మానమునకు ఆ. భా. వా. సంఘమునకు భంగమెట్లు కాగలదు? మేమాహింస లేకున్నాము. కాని ఈకలకల సమస్యను మెట్లు? (హితకారిని)

చైన పురి బజారుధరలు

జూను 25-వ తేది సోమవారము

(1) ధాన్యములు			
దనరాలు వా 1-కి	ర 45.0-0	మొదలు 55.0-0	కలుగు
దియ్య	బస్తాలు	మొదలు.	మరకు.
కుసుమ తెనాలిని	,, 45 గలవి	ర 11.0-0	12.0-0
తెల్లారిని	,, డిటా	,, 14.8-0	15.8-0
డిల్లీని	,, డిటా	,, 14.0-0	15.8-0
రాగులు రా. 164	బస్తా 1-కి	,,	8.8-0
నవ్వులు	,,	,, 22.0-0	24.0-0
(2) వస్త్ర ధాన్యములు			
కందులు బస్తా 1-కి 205	ర.	10.8-0	ర 11.0-0
నెనలు	,, డిటా	,, 10.0-0	11.8-0
నెనలు	,, డిటా	,, 11.8-0	12.0-0
మినుములు	,, డిటా	,, 12.8-0	15.8-0
ఉలము	,, డిటా 164	,,	7.0-0 7.4-0
(3) నూనె వస్తువులు			
నవ్వులనూనె వా 1-కి	ర 150.0-0	155.0-0	
నెయ్యి వ 1-కి	,,	14.0-0	24.0-0
కొండాపురం నేరునెనెవచ్చు వా 1కి	,,	60.0-0	62.0-0
యితర ప్రదేశము	,,	58.0-0	58.0-0
నేరునెనెనూనె గాగు వా 1-కి	ర 145	మి.న.నూనె 180	
అముదము నూనె వా 1-కి	ర	128.0-0	
(4) చిల్లర వస్తువులు			
బాదామనపు వా 1-కి	ర 175.0-0	180.0-0	
మారవనపు	,,	ర 155.0-0	160.0-0
మిరపకాయలు (గుంటూరు) వా 1-కి	ర 90.0-0	105.0-0	
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమందు	మడుగు 1-కి	ర 40, 45	
కాశనాస్తి పాయకట్టు	,,	ర 80, 85	
తెల్లము వా 1-కి	ర 40.0-0	50.0-0	
చింతపండు పాతది వా 1-కి	ర 48.0-0	90.0-0	
,, కొత్తది వా 1-కి	ర 85.0-0	42.0-0	
(5) ఇనుము			
వట్టాలు రఖం వా 1-కి	ర 84.0-0	85.0-0	
చదరం	,,	85.0-0	88.0-0
రవుండు	,,	85.0-0	87.0-0
(6) లోహములు			
తెండి 100 కులంకు	ర 80.0-0	92.8-0	
బంగారము, కులము 1-కి	ర 24.8-0	25.0-0	
నవరను 1-కి	ర	15.15-0	
ఇత్తడి వా 1-కి	ర 800.0-0	808.0-0	
రాగి డిటా	ర 860.0-0	865.0-0	
అస్కా చెక్కర బ 1-కి	ర 55.8-0	56.0-0	
(7) తంగులు అలిజరైను			
అవు కృష్ణుడు 20 డిగ్రీలు	ర 165.0-0	168.0-0	
కొట్టికెక్కుడు 20 డిగ్రీలు	డిటా		
సింహంమార్కు 20 డిగ్రీలు	డిటా		
అవుకృష్ణుడు 16	ర 185.0-0	140.0-0	

ఫ్లేట్ రైల్వే ఆదాయము

ఫ్లేట్ రైల్వేలవలన 1928-29 వా.సం. 9వ తేదీతో నం క మొందువారమునకు 1. 78 కోట్లరూపాయలు వచ్చును. బడ్జెటు లోని వారమున 1. 88 కోట్లరూపాయలను అంచెగా వే యెడుటచే 10 లక్షలరూపాయలవచ్చును. పూర్వముగ నున్న బ్రాక్డ్ వా ర్డ్ టె స్ట ర క రై ల్వే లోని రు మి గ లి న రైల్వేలలో లెక్కచే సేకరుగునవును. ఈ సంగతి కర్నూరు మొదటిరైలు నెలలలో 19 లక్షలు అంచెగా మొత్తములో తర గునవును. కాని భర్తవలన 18 లక్షలు కలదుచే వీరిలో ఇం చెమి. యగా పూడిపోయెను. ఈసంవత్సరము 95.5 కోట్లరూపు ను అంచెగా వేయబడిన మొత్తములో ఇంతవరకు 18.45 కోట్ల రూపులు వసూలయ్యెను.

సమకాలికాభిప్రాయము

నేత జమునాలాలు బజాబు

నాగపురపు సంరంభము

ప్రారంభమొనర్చుచు ఆది ఇంతకాలము సాగునని ఎవరను ఊహించరేరి. ప్రభుత్వమునకును, ప్రజలకును మాయముగ తటస్థించి యెక్కువకంటె కదాని అందరను తలంచెరి. మన ప్రేమిమిత్రుడగు జమనాలాలు బజాబు కట్టుకొనబడె నను వార్త యధాదేవించెరి. నాగపురమునందు సత్యాగ్రహ మవలంబించుచుండిన కలఁబీయరులు ఊరకపేరులేనివారనియూ, సామ్యపుచ్చుకొని అట్లు చేయుచుండిరయ్యెను, ఎవరో కొందరున్న వారను దినమునకు నాలుగు లేక ఎనిమిద చాల కూలి సంపాదించుకొనుచుండి రనియూ బొంబయి అఖిలాభిముఖ సంఘమునందు పలువురు ముఖ్యులుగ బజాబుకంటె మాది హేళనము చేయసాగిరి వీరికన్నను బజాబు గొప్పవాగని యుం దరంగిక రింతురు. తరవాత మొదటిసారి జమనాలాలే స్వయముగ నేల నిమిట లైనులమిడుగ వోలేదని కొందరు తీవ్రముగ విమర్శించిరి. సత్యాగ్రహమున విరివిగ కొనసాగింపవలె నన్న నన్నా మామకలయను గదా! తాను సిద్ధముగ నుండుటకు గాక ఇతరులను సిద్ధముగ నుండుటకై బజాబును కృతధి పడైన. తెలుసుకున్నెన అయిదువందల వందలలో ఏకొలదిమందియొక్క మాటని కొరింపజేయున చెడనకమ్మి భారతదేశములోని సైన్యమునందు అటు నడచుచున్న కలఁబీయరులకు ముద్రా చూపెను. గాంధీ వెనక నిరాదరణముగ త్యాగము చేసినవారిలో బజాబు కథముడని చెప్పిన, అందరికయొక్క ఏముడగడ? అతడు మిక్కిలి ధనంతుడు, అన్నివిధములగు సౌకర్యముల సౌకర్యార్థమైనగిరినవాడు. ద్రవ్యమును సంపాదించి తేజవత సావములార్థ ద్రవ్యములారాదా? ద్రవ్యంతులు సామ్యునిచ్చి యొకటి ఏల అత్యున్న కంత్రిపితము కొనరాదని కొందరు అనుకుదురు. తన ధనమును తిన్న విధిపూర్వముగ నర్పించు కొనినవారికి జమనాలాలుగారే తార్కాణము.

గోపాలానుదేశము

జమనాలాలుగారినిగూర్చి వాయుచుండ, అంబాలా జమనాలాలు తేజాయిగారినియు జ్ఞప్తికిచ్చెను. ఈయన తనకు నానాయొక్క దేశపుసాహెబు. రాయసాంగ్ల తాలూకాతారు. ఇంతధనంతుడును, దేశభక్తుడును నుండెడి యారిడు తన జమిదును, అస్త్రీ ప్రభుత్వమున కేల స్వాధీనము చేసికొనవలెనని ఒకమిత్రుడు ప్రార్థించుచుండెను. ఈవిషయమునాడఁ బట్టితే. ప్రభుత్వశిక్షకునకు కావలసిన మనస్సులూ, ధనమూ? తేజాయి, జమనాలాలుకంటె దేశభక్తు లిట్టిసంతేవాదుల కెదమి యరు. వారిదేవతమే ఇంద్రులకగిన సమాధానము. మనస్సువర్మకముగ నంగీకరించువాడు రెంటిలో దేనికని యెందు. జమనాలాలు చెలసాలకుకెళ్ల, చెలసాలనిండించుటకు దెబ్బదినంది నలంబీయరులతో నుండ గోపాలానుదేశ కాయగారు నాగపురమున కప్పుడేచనివారు. గాంధీజీ కరింపబడి గాంధీ త్యాగి కల్లభాయి పలేగాడ్ గొప్పి కలిపిన అనంతరాలాకాయయి తేజాయి ప్రచారము నలుపుచుండెను. అనంతరముండియు గుజరాతునండియు వెదలిన కలఁబీయరు దళములు ద్రైవ్యంతులతో నుడియుండును. ద్రవ్యముకన్నను అత్యగౌరవము, స్వార్థమునకు దేశసేవల కనకాళమిచ్చెడి ఒక కళము ఏర్పడినది. ఈకళమునందు బజాబు తేజాయిల కంటె మహనీయులు జూపెడి తార్కాణము దేశములోని సంకేతమగుగ్గు లగువారి కెల్లరకును చాల లాభకరముగ నుండగలదు. ఎన్నఁదామిప్రత్యేక.

నాగపురము

దేశములు ఏకాగ్రములై ప్రజలందు నిశ్చితాభిప్రాయము అధికముగ కభుక్తములై విధానమధికమాయనకన్న యేకాగ్రతనగు సంభవించెను. స్వరాజ్యమునకు మూలముకైన ప్రశ్న మి. ఈనాగపుర సత్యాగ్రహోద్యమ మిముఖ్యవిషయమునవిద్యోయోజనముగను సాగించును. ఈ సందర్భమున ప్రభుత్వము వారు గావించిన సమరాహ్వమును, ఎన్నికతాబడుల విధేయ పరిపాలనకే కృపించియున్న వారినానైనను నిరాకరింపజాలరు. మనదేశముల కభివృద్ధిపూరిత మగు నమస్తికాగ్రహోద్యమము ప్రజల సేవోరతులు సాగించుచున్నది. పోరాటము సాగించుటయెడల మనము నిరత్యాసమునెది కట్టుదల వీడినదప్పు, దా

ద్యమరాహిత్యమునందలికట్టును కదలిన దప్పు ఈసంగిగామమున తుదకు గలగు పరిష్కారమును గురించి ఎక్కువను సంశయంబు వీలులేదు. నాగపుర సత్యాగ్రహోద్యమము ప్రజలయందు గతిగించి యుత్సాహమును, అన్ని మూలల నుండి యుత్సాహమును కలిగించిన కొనబడిన సహాయమును, వాతీయ సత్యాగ్రహము ప్రాధాన్యము ఎల్లవారును గమనించి రనుటకు నిదర్శనము. నాగపుర తమదృష్టిని నాగపురముపై కేంద్రీకరించి, విజయమును సంపాదించుటకు అనంతరము ప్రయత్నములను గావించుటలసియున్నది. ఈయనద్యమవిజయమున కింతవరకు మూలాధారముగ నున్న జమనాలాలు బజాబు గారు ప్రస్తుతము తన స్థానము నందు లేరు. వీరి మార్గదర్శక యు, నిర్వాహకత్రయము ఈ పోరాటము సంతకరమ కెచ్చెను. ఈపోరాటమునకు తాతనితో కలిగి కాగ్యభారమును వహించుచు దేశీయుల గౌరవమునకు పాత్రులైన సత్యాగ్రహ కార్యనిర్వాహక సంఘసభ్యులుగూడ, తమకార్యమును పూర్తిజేయువరకు తమస్థానములందుండి వీలులేకపోయెను. వాతీయసత్యాగ్రహమును కాపాడి, తమ అత్యగౌరవమును నిలువజేయుటకు కట్టుబట్టడి దేశీయులనిలువడడ కలసిన కరుణను అనుభవించెరి. కందలకొలది సత్యాగ్రహులు గావించిన త్యాగధర్మము నవలంబించి నాగపురమునకు పంతులగొట్టి చనుచున్న శాంతివైదికలతో గలసి నాగపురమునకు ప్రయాణ మొనర్చుట భారతదేశముల భక్త్యము. (నర్సయ్య)

అమృతసరు స్వర్ణదేవాలయము

రెండు లక్షలమంది సిక్కులు వచ్చిరి

అత్యంతమగు నూరేగింపు

పాటియాలా మహారాజుగారి విరాళము

కొన్నిరోజులనుండి కందలకొలది కేలకొలది సిక్కులు అమృతసరు కచ్చుచున్నార. అందరి సరోవరములో నూరేడ్డ మధ్య నున్న తీరులేదు. అపుడు రణజితుసింగు మహారాజు కచ్చుపేటకాలమున కొంతమన్న తీరిగిగాని అడియెన పూర్తిగా జరుగలేదు. ఇప్రదేశీకార్యము ప్రారంభింపబడెను. ఈ పుణ్యకార్యము కొంత నుమారు రెండు లక్షలమంది సిక్కులు త్రీ అను పుణ్యమున అమృతసరువచ్చిరి. దానసేన వారకారు సేన అడిగి, సింధు, యెలకొలది, కలూలు, మున్నగ దూరపు ప్రదేశములనుండి గూడ వచ్చిరి. అమృతసరులో నిపుడు ఎవరు చూచినను కల్లకలపాగాలసిక్కులే కనబడుచున్నారు.

25000 మంది త్రీల ఊరేగింపు

17 వ తేదీన ప్రారంభమున ఊరేగింపు జరిగినది. ఆ ఊరేగింపులో 1 క్షేత్రములమంది యుండిరి. వారిలో 25 వేల మంది త్రీలు. ఉదయము 6-30 కు భాల్స కళాకాల కద్దనున్న కిప్పినాపాటు గురువారమునాడనుండి ఊరేగింపు బయలుదేరినది. నాలుగైక్కుల పాడుగున ఊరేగింపు నిండెడి. ఒకొకరునకు విరుగురు వరుస కట్టుబాటుతో జిల్లాలవారి గా నేర్పడి వారు నడచిరి. 26 అకాలీజరులు ఊరేగింపులో నుండెను. వారు త్రీ అకాలీ మున్నగు జయధ్వను లొన రించుచు నడచిరి. వారిలో చాలమంది మన్నుత్రీపుటకు పొరల ను గంపలను తీసికొనివెల్లిరి మధ్యాహ్నము 12 గంటలగుడకి ఊరేగింపు తొలిభాగము స్వర్ణదేవాలయమున చేరెను.

దర్బారు సావేన యు

దర్బారు సావేనార్థ వేలకొలదిసిక్కులు చేరియుండిరి. అచ్చట వెదట అద్దాసాసేన జరిగినది. మొదట పంచ ప్యారాలు(మహాశివునింగు, గలాయిసింగు, షిరోజుగూ)కామ సింగు (అత్తుకసగు) ఇతనికి 125 ఏండ్లున్నది ప్రీతివడింగు(అనందపుత్ర) తేజసింగు (భువారాసా)గార్లు బంగారపు పూలతో మన్నుత్రీపు వెండికట్టలతో వేసిరి. బంగారపు పొరలను నెండి కట్టలను ప్రత్యేకముగా చేయించిరి. సిమ్మట చాలమందిసిక్కు

లు, పొందువులు కొద్దిగుంది మహమ్మదీయులును చెరువులోనికి మన్నుత్రీను నాగింబించిరి. ఒక నిమిషమునకు వెళ్ళుటన్నుల మన్నుత్రీని గంధలలో నింపుచుండిరి. పాటియాలా మహారాజు గారు గూడ చెరువులో దిగిమన్నుత్రీసిరి. ఈపుత్సవము 12 దినములు జరుగును. ఒక్కొక్కజంతు ప్రత్యేకకాల మేప్పునకు బడినది. పోలిసులవారి ఎచ్చటనులేదు. లక్షలకొలదిప్రజలు చేరినను ఎట్టికలభాయన జరుగలేదు.

పిల్లసమేరీ

తానంతరపు గీరగజ అకాలీజరువారు ప్రబంధక సంఘమువారి కజ్జలను తిగిస్తుండి పంచ ప్యారాలును బంగారపుపూలతో మన్నుత్రీ జంతుముండే సరోవరమున మన్నుత్రీను నాగింబించిరి. అందువలన ఏర్పాటుకు చాల భంగము కలిగినను ప్రబంధక సంఘమువారు మిన్నకుండిరి గాన గలభా జరుగలేదు. కొంద రాచ్చుత్తర పరమహక్రమని కట్టలలో వెట్టి యుండట్లు తీసికొని పోయిరి ఈ సేవలన ముక్తి కలుగునను గట్టి సమ్యక్ము వారికి కలదు. (జిబ్బూరు.)

ప్రతినిధి ద్వారా వెండి

వివాహము చెల్లగూడదని కేసు

అస్త్రీ మాదేశీయుడొకడు చెరసాలలోనుండి 1917 లో వివాహము నొక శ్రీనివాసెడ్డియొడగోరెను. అనుచూర్తమువారికి తాను గావించలేకపోవుట చేత నకు బదులుగా ప్రతినిధి వెండికొడుకుగా నుండగలెనని తనకమ్మని కొరెను. ఆ తమ్ముకకు తీసిబడితే అతడొక స్నేహితుని వంపెను. అస్త్రీ హితుడు ప్రతినిధిగా నిలిచెను. వెండికొడుకుగిని యట్లు వెండి జరిగినదని చెరసాలలోనున్న అసలువెండికొడుకుకు తమ్ముడును ప్రాయ లేదు. వెండికొడుకురును ప్రాయ లేదు. అతనిని చెరసాలలో నుండి వదలగానే అతడొక కమ్మదేశపు కన్యాయన వెడ్డాడెను. సిమ్మట స్వదేశమునకు వచ్చి ప్రతినిధి ద్వారా వెండియొడి భార్యనుగూడ స్వీకరించి ఆమెతో కాపురముచేయుచుండెను. అంతట నామ్మదేశీయురాలగు భార్య యాభర్తను వెదకుకొనవచ్చి అతడింకొక శ్రీతో కాపురముచేయుటచూచి చాచాచేసెను. అతడు తనకమ్మనికమ్మతమే ప్రతినిధి అధికారము నిచ్చెనగాని తమ్మునిస్నేహితుని కిచ్చాడెను గాని నిరసనచూచు చెల్లగూడదని ఆమె వాదించెను. ప్రతినిధి ఎడ్డెంకేమి వివాహము కాశ్రీనివాసెడ్డిని వ్యాయాధి కలి తీర్చుచెప్పెను అందువలన వివాహము వధువువెండి భామ అడిగి. కమ్మశ్రీనివాసెడ్డి రద్దయినది.

వెండికొడుకు వెండిముహూర్తి

మునే మరచిపోయెను

వెండి కూతురును, పురోహితుడును విసుగుజెంది

వెడలిపోయిరి

కాటిపు పట్టణమున వెంటు మేరీ రోజున కాకలికు కన్యలో నొకవాడు పగలు 10 గంటలకు వివాహము నిశ్చయింపబడెను. వెండికూతురు, పురోహితుడు రిస్తూరుకును వారంబరుకు వచ్చిరిగాని వెండికొడుకు మాగ్రము. రాత్రుడు, 11 గంటలవరకు చూచి రిస్తూరు వెల్లిపోయెను. మరికొంతసేపు చూచి ఆవమానితయై వెండికూతురుగూడ వెల్లిపోయెను. చివరకు 12 గంటలకు వెండికొడుకు గడికి వచ్చెను. అచట వెన్నరునులేదు. అంతట రిస్తూరు ఆశీసుకు పోయి నాకువెండి కావలెనందులకు వచ్చి తిగెనెను. సరే పోయి పురోహితుని దేవాలయోద్యోగులను పిలిపు మనిరి. అనాడు మధ్యాహ్నము మరల మహూర్తము నేర్పరచిరి. అపుడు కచ్చినవారికందరిని వెండికొడుకు కుమిడివడెను. దుకాణములో పనిచేసి 10 గంటలకు సరిగా రాత్రెని కలకలచిరి. అనంతరము వెండికూతురే మరచిపోయిరి. అని అతడు మునుసినపుట్లు కచ్చునున్న వెండికూతురతో తెలిపెను.

శ్రీ వేంకటేశ్వరాయుర్వేదకళాశాల-బెజవాడ

1928 సం॥ జూలై 1 వ తేదీ తిగి తెరవబడును. విద్యార్థులకురెండు యాలోగా దాఖలుల సంపుకొని నడచులేదీకళాశాలకు రావలెను. కొరవవారికి దరఖాస్తుపూర్వముల పంపవలెను పాశాత్యవైద్యవిజ్ఞులచే అనామిది, ఫిజియాలజీ మొదలగు శాస్త్రవిషయములు కూడ బోధింపబడును. విద్య కోరితము ధోవనాడినుపొయములు విద్యార్థులు మాచుకొనవలెను.

జూలై 5 వ తేదీన ప్రవేశ పరీక్ష జరుగును

బెజవాడ, 29-5-28. 785 నోరి రామశాస్త్రి, కళాశాలాధ్యక్షులు.

జూబులు

విలేఖరులకు సూచన

క. సీ. కా. వెం. రం. గో. రా. ను. మ. కి. క. ను. మ. రా. యం. వెం. రె. ప్రకటింప జాలము.

ఆంధ్ర ప్రదేశ్

హిందీ విద్యాలయము

హిందీ ప్రచార కార్యాలయముతో బాటు హిందీ విద్యాలయముగూడ నెలవారమునాడే బెజవాడకు మార్చబడినది.

“భారతదేశముల విద్యుత్తుల హిందీ భాషయే మూలము”

అను నిశ్చయము చాలమందిచే నంగీకరింపబడినది. హిందీ భాష హిందూ మహమ్మదీయ విశ్వకర్మ దోడ్పడును. ఏ భాషవలన ఏకమతము మేర్పడును. హిందీ భాష ప్రచారమైన కొలదియవన బానిసత్వము తొలగుచుండును.

జూలై పదునైవవ తేదీనుండి ప్రోత్సహన ప్రారంభించబడును. ఈవర్గము లో హిందీ భాషయందు సామాన్య జ్ఞానము అసంగ్రహత, చదువు సంభాషణాశక్తికలవారే తీసికొనబడుదురు. మూడుమాసముల ఆపక తిరుయ్యబడును. పదునైవవ తారీఖుననుండి వచ్చువారు చేర్చుకొనబడజాలరు. జూలై విద్యుత్తులలోగా దిరఖాస్తులు “హిందీ ప్రచార కార్యాలయము- బెజవాడ” అను చిహ్నముతో చేరవలయును. అందుయొక్కత, వయస్సు మొదలగువిషయములను, విద్య ఉచితముగ గణపబడును. ఉండుటకు వసతిమాపబడును. తదితరములను ఎవరివివారే భరించుకొనవలయును.

ప్రతిజిల్లానుండియు కనీసము ఇద్దరు వచ్చి ఈవిద్యాలయములో శిక్షబడసి తమతమ జిల్లాలకు వెళ్లి హిందీ ప్రచారము చేసెదరు గా!

వీనపాటి వేంకట సుబ్బారావు

తాత్కాలిక సంచాళకుడు

ప్రచారకులు

ఈ నెల 15 వ తేదీ కుకనూరు ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ప్రయోగ జల్లారు రామారావుగారు ప్రచారకుల విషయమై సభ్యులూరమైనట్టి ఒక వ్యాసమును ప్రకటించియున్నారు.

కాంగ్రెసు సందేశమును ప్రజల కందజేయుటయే ప్రచారకుల పని. ఇప్పటి కంగ్రెసు ముఖములో ప్రచారకులెట్లు మెలగవలెనో అదే ప్రతికలో వందేళ్ల జనవలెలయ నెహ్రూగారు వానినడియు ప్రకటించబడినది. “కాంగ్రెసువారి తీర్మానమిది స్థాయి సంఘమువారి తీర్మానమిది. నాఅభిప్రాయమిది” అని ప్రచారకులు స్పష్టముగా తెప్పరవచ్చును. అందువలనమై ప్రచారకులు కలకరడ నవనరముండదు.

కచ్చియ కృష్ణమండల సంఘమువారు ఒక ప్రచారకుడు మాసముకు కనీసము నూరుగురభ్యులను జేర్చవలెనని తీర్మానించియున్నారు. ఇందు ఆదేశించిన విషయ మెద్దియో గనరాదు. మహాత్ముడు జైలునకు వెళ్లినప్పుడుగూడ కొటియింది సభ్యులని మరెవరి జెప్పియున్నాడు. ఇప్పటి లేఖనబట్టిమాడ 22 లక్షలమార్కమే ఉన్నట్లు తెలియుచున్నది. అట్టికర సభ్యులనుజేర్చు అవశ్యతను చదువరులే ఊహించుకొనదు. సభ్యులనుజేర్చుట కంగ్రెసుయే చెప్పబడినదిగాని, కాననభలవిషయమై హెచ్చరించవలసినదిగాని, పంచాయితీ నిర్మాణ మధ్యగంటజేయవలసినదిగాని, ఇద్దరువ్యాప్తిగావించవలసినదిగాని వాటివివిద్యావీరములు నెలకొల్పవలసినదిగాని తీర్మానించినదిగాని తేజ అట్టి అభిప్రాయమును వెల్లడించిగాని యుండలేదు. ఇట్టి నిర్మాణమునకు పునాదియగు సభ్యులేలేనిది ఇద్దరుఅభివృద్ధి ఎరియిందో పంచాయితీ నిర్మాణము లెవరిసహాయమున నాశనమిదివిద్యావీరము లెవరి పిల్లలకొరకొ ఊహించునవిగావున్నది. అందుకనియే కాంగ్రెసునకు పునాదియగు సభ్యులను ముందు జేర్చుట యవశ్యకము. ప్రచారకులు సభ్యులను జేర్చుకొనుచు ఇతర కార్యములను జేయగూడదనువా రెవ్వరును ఉండరు.

ప్రచారముచేయు సభ్యుడు తన సమృద్ధిని ఇవ్వగూడదను తీర్మాన ముపపాదించినట్లును అయ్యది వీగిపోయియున్నందున ప్రానియున్నారు. ఇదెంతయు అవశ్యము. ప్రచారకుల విషయమైవచ్చు తీర్మానములలో ప్రచారకులై సభ్యులు ఓటుచేయగూడదను తీర్మానముమాత్రము ఉపపాదించబడి ఆపాదించబడినది.

ప్రచారకులగుడ జిల్లా కాంగ్రెసుసంఘ కార్యనిర్వహణ

హాజరును స్థానముండదగునటు సభ్యమే కాని, జిల్లా సంఘసభ్యుల ఓటుతోపమునగూర్చి రామారావుగారు చులకనగ మాటలాడుట వ్యాధియుకాదని తెలుపుచున్నాను.

గోవిందరాజు మొక తేవ్వరారావు,

కచ్చియ కృష్ణమండల సంఘసభ్యుడు.

గుంటూరు ప్రీతి సభ

జూన్ 15 తేదీ యాంధ్రప్రదేశ్ యందు గుంటూరు విలేఖరి యొక్కరు అబలాజన పరమమందిరమున దివ్యజ్ఞానమాజమునందు జేవావాదియును విమర్శించి తమ యసమృద్ధిని వెలిబుచ్చుటకు సమావేశమైన సభ్యులకుమై కొన్ని యభిప్రాయాలను ప్రయోచించిరి. ఈ విషయమై సభ్యులను చెప్పవలసియున్నచో నాటి సభ మాన్యమునకు మయ్యెనని నిరూపించగలము. 8-12 వ జరిగిన సభకువచ్చినది, ప్రీతి సమావేశ భర్తమండలి వారను కారదానికేకమువారును కలసి ఇరువదిమంది తదితరతలః కలసి మాత్రమే. ఆ సమావేశంలో నిద్దరు (అనగా) అచ్చమంబగారును మరెవ్వరును మూడు గంటలకు సమావేశమునకు వచ్చిరి. ప్రీతి సమావేశములవారు నియమిత కాలమునకు వచ్చిరి. సాయంత్ర మెదున్నర గంటలైనను అబలాజన పరమమందిరమువారియు, భారతమహిళా సభ్యులనియును కానరాదు. అప్పటికి, వెల్లమూర్తిగారు రాగా వారికొక ఖాన్సీ మాహిప పంచానీయైన విమ్మట నచ్చమంబగారు తానుప పాదించినందు తీర్మానముగ జరిగిరి. సభ్యులందఱో కొందరు తమ యసమృద్ధిని వెల్లెచు విల్లెలముగా మట్టాడిరి. అంతట గంతకములు చెప్పబడిన అచ్చమంబగారు తమతమ మాన భోధింపును బలాత్కారముచేసినను వానను ప్రతిఘటించి స్వరాజ్యమునం దాధారపడియున్న సమస్యగాని బిల్లును త్రొక్కి జేయుదని యడుగుట మాన్పియులేదని స్పష్టముగా చెప్పిరి. అంతట ఓటుకు వెల్లెనని అచ్చమంబగారు కోరిరి. సభ్యులందఱును శ్రుతిరేకముగ ఓట్టువచ్చిరి. వెల్లమూర్తిగారు అసంగ్రహమైన విషయమని లేచివచ్చిరి. అభ్యుత్థులలో లోపము దీర్చుటకు వచ్చినవారిలో నొక రభ్యుత్థులను నెట్లెదని అచ్చమంబగారు పరిశీలించుకొనిన వెళ్ళునా నంగీకరించెరి. అందున గంటలైనది దివసమేద. అచ్చమంబగారు లేచి ఒక్కొక్కరిగా బయిమాలినను గంతకములు మాత్రం చెయ్యవలసి. విలేఖరి ప్రకటించిన కొలనల అప్పారావుగారి పుత్రికయును వేదవత్సముకు బహుమతులు కాంగ్రెసు సేమయు బంగియుండలేదు. ఆమె సభ్యులను కచ్చియించలేదు. సభకువచ్చినవారు ప్రీతి సమావేశ భ్యమండలివారును, కాదా నికేతనమువారును కాక అచ్చమంబగారితో నలుగురు. అచ్చమంబగారు కారదానీకేతనమునకు పాద్యులురాలు. ఈ ఉభయముయొక్క అవశ్యతను గుర్తించియు సహాయరాకరణ తత్వమునకు వ్యతిరేకముగాన దక్కుతు చేయజాలమని కారదానీకేతన సభ్యులందఱు ప్రతిఘటించి వేదలిపోయిన ప్రకటించివారు. ఇది అసత్యము. ఎవరును అభ్యుత్థులాలికన్న ముందు వెళ్ళలేదు. ప్రానియగారికి గుంటూరు తరపున ఏగ్రీతుగా ప్రీతి పుష్పాలై బల్లలు ఖుర్చీలు గోడలు గంతకములుచేసి తీర్మానములను ఒప్పికొనెను.

యదార్థవాది

తునిఖద్దరు

తునిఖద్దరు కలితీ ఖద్దరు యొక్క కలము విదేశీయమాయయిదివరకు పేరుకడియన్నది. అయినప్పటికిని ముగ్గురు నలుగురు వర్తకులు మార్కము బహుళమవడి అనేకవ్యయప్రయోగములకు పాల్పై యింతవరకు కుద్ధిఖద్దరును తయారుజేయించుచున్నాడు. అనాహుద్ధ మారంభమునుండి సేవాధివ్యము వెంటటాచుకొనుగాను మిక్కిలి దీక్షతో ఖద్దరు ప్రచారమును గురించి పాటుబడుచు ప్రకటన పాత్రులైయున్నాడు. తరువాత, గోదావరి ప్రిన్సింగు, వీవింగు కంపెనీవారు చాల ఉత్సాహముతో పనిజేయుచున్నాడు. వీరు మిక్కిలి సన్నకపునాలు, స్వదేశీయగులు, అద్దకములతో సహా తమ కంపెనీ సభ్యులకి జేయుచున్నాడు. కంపెనీయజమానలు కొసయ్యగారు కుద్ధి ఖద్దరు : వయమై జేయు ప్రచారము వారి గాధతరమగు దీక్షను తేట తెల్లము గావించు చున్నది.

మూడవవారు మారంజి గోవిందరాజులుగారు:—వీరు ముగ్గురు 2 సం॥ములై నీ యాఖద్దరు నిలయము స్థాపించివారు. ప్రథమములో ప్రత్యేకము కడుగునాలు మాత్రమే రవాణా చేయచు ప్రథమగా ప్రత్యేకమునుగూడ తయారు చేయించి పనిపెట్టుచున్నాడు. తుని ప్రాంతమునగు ముగ్గురు 50 గ్రామ

ముల నుండి నిత్యము వీరి నిలయమునకు మూలవడువువారు వచ్చుచు పోవుచుండురు. అనేక వీరకుటుంబములవారు యీ నిలయముక్రింద జీవనోపాధి సంపాదించుకొనుచున్నాడు. ప్రతి పట్టించి, దూది నేకించి, నూలువడకించి, బట్టల నేయించి ఖద్దరు పరిశ్రమయొక్క ఉద్దేశమునకు కరిగా నవశమనినాలో నిత్యుది మాపురమున మొదటిదిగా కనబడుచున్నది.

సుప్రసిద్ధ కాంగ్రెసు ప్రచారకులగు రాళ్లపల్లి కాళ్లన్నగారు కూడ యిట్టిగల ఖద్దరు సృష్టారము జేయుచున్నాడు. వీరు సన్నకమునాలు తీయించి బరువను వారి కందరకు నష్టము జేయుచు లేమ విద్యుత్తు భర్త్యులను నిర్వర్తింపుచున్నాడు.

ఈనెల ప్రానిన నాలుగుసలములయందు తప్ప కేరొకచో ఖద్దరు కొనుటకు ఎక్కరును సాహసించరు. ఈమధ్య ఖద్దరు రవాణా హెచ్చుకా నున్నదనియు, గోవింద రాజులుగారు అమామ్యుదావాదు మున్నగు ప్రదేశములకు ఖద్దరు తానలు వారము కు ముమూ 800 వందలకు వెగా రవాణా జేయుచున్నారనియు, లాభము లాగుగావచ్చుచున్నదనియు కర్తకసంఘములో హడావిడి బయలుదేరి విదేశీబట్టల కర్తకము జేయువారు చాలమంది స్వదేశీన కర్తకము జేయుట కుంతయు ప్రయత్నము జేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఇంతకన్న కావలసిన జమికలు, ఎప్పటికైన తుని పూర్తిగా ఖద్దరున కర్తకముతో నిండుకా యని జేచియుంటిమి. ఖద్దరుపరిశ్రమభివృద్ధికి కావలసిన సాధనసామగ్రి తునికలిగిగట్టు మరెవ్వర ప్రాంతమునకులేదని హయాటలో నాళ్ళ ర్తకములేదు. భారతదేశమునకంతకును వస్త్రములు, నూలుగూడ గట్టుజేయుటకు కావలసినవలె తునిసేమాత్రమే గలదు. ఇంత కాలమునకు తుని వర్తకులకు కొంతభారము మోయునలసిన కాలము వచ్చినదని తెలిసికొనుట తునియొక్క భావిదా విశేషమే. ఇంతవరకు విదేశీకర్తకము చేయుచు, కర్తకవ్యాపార క్యంహరములో మిక్కిలి సావధ్యముతో జరిజేయుచున్న ప్రీతివాన మహారావుగారు కాళ్లన్నగారి పోత్సాహమువలన కుద్ధ ఖద్దరు వ్యాపారము ప్రారంభించిరి వినుట కెంతయు ఆనందముగ నున్నది. కలితీ ఖద్దరు కుద్ధఖద్దరుని నమ్మించి అనేకమాదిరి కంపెనీ పేలెట్టుకొని మిక్కిలి ధనాపేక్షతో దినముల గడపువారు కూడ ఖద్దరు కొట్టుల నెట్టుదలచినాంట. అయితే ప్రభుత్వము ప్రతి తుని మార్కెట్టులోలేదు. కుద్ధఖద్దరున కర్తకముజేయుచున్న వై నులుగూరే నడుకు నూలుకొను చాల ప్రయత్నము జేయుచున్నాడు. సేత నేయపనివారి కొంతసూచనమాత్రమే గట్టు జేసి, ఎక్కడగూ తానలు కేకొనిరమ్మయిన 20, 30 రూపాయలు ఆద్యాన్ని యిచ్చుచున్నారని తెలిసి చున్నది. వడికే నూలు దొంగతనపుదు సేతపనివారికి మాత్ర మెక్కడనుండి వచ్చును. ఈదో సందులో పనివారి కులీతీఖద్దరు తయారు జేయుట కవకాశ మగుపడుచున్నది. ఎరినూలుపున్నదో అంతే నేయించిన చాలదా- సేతపనివారిమీద నీ భారము నెట్టుట చాల విచారకరము. కాగట్టి దీని విషయమై ఆలోచించవలసి యున్నది. జిల్లా సంఘమువారుగాని, ర ప్రీతి సంఘమువారుగాని వారము: కొకసారి తుని ఖద్దరు తీర్చిదిద్దుటకు ప్రత్యేకపు పేర్కాటులు జేయించిన చాలమందిది. క కి నాడలో కాంగ్రెసు జనగును చాల రాష్ట్రములవారు విచ్చేయుదురు. తుని పేరు వినినవార గుటచే వారిలో చాలమంది తుని చూడజేతురు. అప్పటికి తుని వర్తకులు తమకుకొట్టులో ఖద్దరు క ప్రత్యేకములమాత్రమే యుంచినవారి కీరికి మేరయుండదుగదా- కాబట్టి వర్తకసంఘము వారిది లేకేభించి యథాశక్తి తోడ్పడ గోరుచున్నాను.

(ఒక విలేఖరినుండి)

ఆంధ్రనేయప్రదేశ్ గుంటూరు

వీరాంజనేయుని గుంటూరు జట్టాధిపతి తల్లాక సానియా ప్తమున నూతనాలనునిర్మాణ మొనరించి మూడేట గురవయ్యగారు యాదుధిరోదారి నాచుకలి జ్యేష్ఠకుటుంబ ప్రతిష్ఠ జేయుట యొగక వీరల కన్నెప్పటి గావించియుండిరి.

నేను రాబోవు యెన్నికలలో గంజాం విశాఖజట్టలకుం దలములకు లెజిస్లేట్ అసెంబ్లీలో నొక ప్రతినిధిగానుండగోరి ప్రయత్నించుచున్నాను అని వరహగిరి వేంకటజోగయ్యగారు బరంపురంనుండి వ్రాయుచున్నాడు.

నర్ బాక్ చాన్సిలరుగారు రోడిసియా మొదట గవర్నరు గ నియమింపబడిరి.

గుజ్జపు లాకిరీలనుగుర్చి విచారించుటకు మంత్రివర్గము వారలొచ్చింపుచున్నాడు.

వృత్తాంతలేఖలు

మచిలీ పట్టణము

(స్వకీయవిలేఖరినుండి)

శ్రీల హిందీక్షాసు

జూన్ 20 :— ఈనాడు పురపాలక శ్రీలహిందీక్షాసు కూడా వెలువడినది. హిందీ కరీకులనుండి వృత్తాంతలేఖ రాధా బాయిగారు రాజుపేటయందు హిందీ నేర్పుచున్నారు. మొదటిదినము 5 లేక 6 గంట మాత్రమే శ్రీలహిందీక్షాసు దివములు గడచినకొద్దయే హిందీ ప్రామాణ్యతనుజూచి హెచ్చుమందినవచ్చుచున్నారు. పురపాలకు పీఠికీ తగు సదుపాయములను జేరజాలియున్నది.

హనుమంతరాయనిధి

ఈనెల 27వ తేదీని బెజవాడ యందు శ్రీకృష్ణాతీయ కళాశాలవారు శిల్పారి సుకవి విలాస కళావారిచే మానవతి అనుచక్కని నాటకము ప్రదర్శింపబోవుచున్నారు. ఈనాటి కళా యార్జమై యిదివరకు కొందరు నాటక సమాజములు సహాయము చేసినవి. అట్లే యీనాటక సమాజమువారును ఉదాహరణిగా మైది కొరకై మైలవరంపాటి హోటలందు యీనాటకము ప్రదర్శించెదరు.

చెన్నపురి వర్తకసంఘము

వర్తక సంఘములు వాణిజ్యవృద్ధి కొరకై హెచ్చు సహాయము చేయవలసిన సమయము యేతెలిసింది. చెన్నపురి చేబర అవ్ కామర్ష వారు చెన్నపురి కమర్షియల్ కళాశాలయందు కృతార్థ లెనవాటికి ప్రైజులనిచ్చుచు ఆశీర్వాదములుగ సహాయము చేయబూనిరి. క్రిందటిసంవత్సరము వాణిజ్య బాగఫీ యందు మొదటివాడుగ నిల్వినవారికి మొదటిప్రైజుగ రి ఫున్డ కమలనిచ్చిరి. అది శ్రీకృష్ణాతీయ కళాశాలయందు వాణిజ్యోపాధ్యాయులుగా పనిచేయుచున్న శ్రీయత వద్దూరి శ్రీరామకృష్ణగారికి నిచ్చిరి.

రాజమహేంద్రవరము

దేశబంధునకు స్వాగతము

దేశబంధు చిత్రరంజనదాసు మహాశయిడిపురము విచ్చేయునప్పుడు వారి కీర్తనవాసులవలన సన్మానమును గన్వేసినవలెను గమనించుటకు తగిన ప్రయత్నములను చేయుటకు నిశ్చయింపబడినది. 20-6-28 తేదీని పొలవోడులో బహిరంగసభ జరిగెను. కొంతకాలము క్రిందట ఈపురపాలక సంఘసభ కార్యములగు నున్న గజల్లి రామచంద్రరావుగారి కార్యకర్త వహించిరి. దాసుగారిని గురించియు, ఆయనయొక్క దేశభక్తిని గురించియు త్యాగము గురించియు ఆయనకు మనము జూపవలసిన గౌరవమును గురించియు రామచంద్రరావుగారు పోషించిరి. ప్రస్తుతము దాసుగారు మనకు కృతార్థమగు కథలను నవలంబించినను ఆయన మనకు గౌరవపాత్రుడు. దేశభక్తి నిమిత్తము ఆయన జేసిన మహాత్యాగము అత్యద్భుతము. ప్రస్తుతకాలములో దాసుగారిని కొందరు ఎక్కువగా దూషించుచున్నారు. ఇది యొక యుద్ధభావము. రాజకీయములలో వ్యతిరేకాభిప్రాయములున్న సహజభావము గమనించుట గారి బుద్ధిమంతుల దూషించుకొనటం భాగ్యముగాదు. విచార దాసుగారికి ఘనమగు స్వాగతమిచ్చి మీ గౌరవాను ఆంధ్రదేశ గౌరవమును సూడ నిలబెట్టుడు. చాక్రమ రామారావుగారి కంటట ఈ క్రింది తీర్మానమును ప్రతిపాదించిరి.

దేశభక్త గ్రాసరుడును, త్యాగమూర్తియు నగు దేశబంధు చిత్రరంజన దాసుగారు మన పట్టణము వచ్చు సందర్భమున వారికి స్వాగతప్రసేదించి యుచితరీతిని వారిని గౌరవించుట ఈ పురవాసుల విధ్యుక్త ధర్మమని తీర్మానించుచు ఈ క్రింది చాలిని స్వాగత్యుక్తమును తయారుజేయుటకు ఆహ్వానమున కరకరమగు యేర్పాటులను జేయుటకును ఏర్పాటు జేపడ మైది. బ్రహ్మచోక్తుల సుబ్రహ్మణ్యంగారు కందుల పీఠరాఘవస్వామిగారు, పాలగోడేటి గురమూర్తిగారు ఓరుగంటి సుబ్బారావుగారు, కాళం పట్టాభి రామారావుగారు, అశ్వర సుబ్బారావుగారు.

మృణినిపట సంఘసభ్యులగు గ్రంథి సత్యరాజుగారును శిలాపూరి అత్యాశ పురాణుడు ఈ తీర్మానమును అనుమతించి.

మన ప్రతినిధు లేమి చేసిరి?

ఇది ఆయా జిల్లాలవారు తమతమ ప్రతినిధులను గురించి తెలుసుకొనవలసిన విషయము. ప్రతి యొకసభ్యుడు చేసినది వివరించుటకు మాకు శక్తియుకాదు. 1921-1922 సంవత్సరపు శాసనసభ ప్రాసీదీంగుల విషయముచిలవల్ల దత్తయందలపు నాలుగు జిల్లాల ప్రతినిధులు ఈవిధమ కనుబడిచినమేరకు శాసనసభలో పనిచేసియు తెలియుచున్నది. ఆయనను దీనివల్లనే ప్రతి నిధుల తారతమ్యములను గుర్తించుటకు సాధ్యముకాదు. చేసినకార్యముల ముఖ్యముఖ్యములు గురించినవి మరలయు శాసన సభలోనేగాక యితరచోట్లైతెచుల పక్షము వహించి యొకయో పనిచేసి యుండవచ్చును. ఇవియు:తయు శాసనసభ తరపున ప్రచురించబడు పుస్తకములలో తెలియదు.

1	2	3	4	5	6
జిల్లాలు	ఉత్తరమాలిక్యబడిన జోక్యము పుచ్చుకొనిన బడ్జెటుచర్యలలో (కక్షిల సంఖ్య)	తీర్మానములసంఖ్య	భిన్నములగుంచిన చేసినయర్జుములు	చట్టములను గురించిన చర్యలు సవరణలు	ఇతర విషయములు
కర్నూలు.					
1. వెంకటరంగారెడ్డిగారు	39	8	8	1	
2. శరభారెడ్డిగారు	89	9	1	2	
ఆనంపురం					
3. కేశవ కిర్లగారు	8	18	16	1	7
4. కేశవరంగారెడ్డిగారు కడపజిల్లా	29	42	12	12	4
5. రసింహారావుగారు	26	27	49	14	2
6. దేవరాజుగారు	25	11	6		11
బళ్ళారి					
7. శివరావుగారు	38	29	14	9	4
8. రంగారావుగారు	169	57	57	12	5
గూడ					

(గత జూలై ౦౫)

హెచ్చరిక !

మామూలు ప్రకారము రెండు మాసములకొక సవల ప్రకటించుచుందుము.

ఆంధ్ర ప్రచారిణి గ్రంథనిలయము.

(1911 వ సంవత్సరమున స్థాపించబడినది.)

కాకినాడ.

అధ్యక్షుడు:— ఈకడవినివృద్ధి త్రివేసినాము. ఉత్తరములు “అధ్యక్షుడు”జని వ్రాయవలదు.

గత మాడు సంవత్సరమును నిలయమునకు శ్రీ అద్వైతి లక్ష్మణస్వామినాయకుగారిని గౌరవాధ్యక్షులుగా నుంచినాము. ఇప్పుడాయధ్యక్షుడని తీసివేసినాము.

గ్రంథనిలయమును సంపూర్ణముగా కాకినాడకు మార్చినాము.

శివరాజులు 1-2 సంపుటలు 80-81 పుస్తకములుగా పంచదారులకు అందించినాము. పురాణములు కాక లసినవారికే పంపుచుందుము.

సిద్ధమైనది !

32 వ పుష్పము అత్యద్భుతమగు చిత్రపటశోభితము !

డిటెక్టివ్ న వల జీవన్మత రహస్యము!

చందాదారులకు బంపుచున్నాము. కాలికొబైండు. వేంకటపార్వతీశ్వర కవులు.

జాతకమార్తాండము

1, 2 భాగములు పరిశీ. ఈపరిశీలు, 1924, స. ౪ రం జూన్ నెల మొదటి వారంలో జరుగును. జాతకమార్తాండము, 1, 2 భాగములు ప్రతి పిల్లవానికొకడై తెలియజేయుట విక్రీతి నులభ్యమైతిని తెలుగున వనపూర్వకముగా వ్రాయబడినది. గమక మార్గముపిల్లలు, ఉద్యోగములు, జ్యోతిషములు వగైరా అందరును సూడ ఈ పరిశీలును దగభాషించుచేసి పరిశీలనమును మా గ్రామము దయచేయ ప్రార్థింతులు. 1-వ భాగం పరిశీలో యెక్కువ మార్కులు వచ్చినవారిలో మొదటి యదగికి 2 బహుమతులున్న 2 వ భాగం పరిశీలో 2 బహుమతులున్న, మొత్తం 4 బహుమతులు యివ్వబడును. మొదటి భాగంలోని బహుమతుల కంటె 2 వ భాగంలోని బహుమతులు కొంచెము హెచ్చువిలువగలవిగా నుండును.

ప్రకటనపరిశీల చేపరు వగైరాలు భిన్నముగాను దరభాషలు 1 కి 1 రూపాయ చొప్పున పంపిన యెడల వారిపేరు విజ్ఞప్తులో సమాజపేసెదము:—

2 భాగముల యొక్క పరిశీలకు దరభాషుచేయువారు రు 2 లు పంపవలెను.

ప్రతి బహుమానము రు 50 లకు తక్కువకాకుండాను రు 100 లకు హెచ్చుకాకుండాను ఉండును. సదరు పరిశీలు గన్న మెంటు అగ్నివర్ణయొక్కయు, గొప్పగొప్ప పండితులయొక్కయు, సమగ్రమున బహు వ్యాసముగా జరుగును. మా ఆశ్రమలో గుమాస్తాలకు, హతాలకు బంధువులకు, ఈ పరిశీలకు దరభాషుదారుగా చేర్చుకొనుము.

అత్యల్ప వేంకటాశ్రమి ‘దైవజ్ఞుడు’, గోపాలపురం, కొత్తపేటపొట్ల, గోదావరిజిల్లా.

జ్యోతిషమందు ఏమియు ప్రవేశములేనివారు మొదటి భాగం పరిశీలకున్న కొంతవరకు ప్రవేశముగలవారు 1, 2 భాగముల యొక్క పరిశీలకున్న దరభాషుచేయుట మంచిది, జ్యోతిషముల కొంతపాఠము చేయవలెనని. అవసరమైనచో జ్యోతిషములయొక్క అభిప్రాయములు వ్రాసిన చాలును. ప్రతి సం॥ రమున్ను ఈ ప్రకారముగా జాతకమార్తాండ గ్రంథములు పరిశీల చేసి ఈ పరిశీలలో ఉత్తీర్ణులైనవారికి బహుమతులు యిచ్చుచుండెదము. కనుక అందరును సూడ 1, 2 భాగములు పూర్తిగా చదువుట కలన అన్నివిధముల విక్రీతి లాభముగలది. ప్రవక్తముగా 1 సం॥ రముకంటె మరయొక సం॥ రం బహుమతులు హెచ్చుచేసి పరిశీల సమయమునకు అందరికందను జాతకమార్తాండగ్రంథము అందరలెను.

1 వ భాగం ఖరీదు రు 2 లు. 2 వ భాగం ఖరీదు రు 2 లు. రెండు భాగములు ఒకసారికొనుకొనకి రు 8 లు అగును. పోస్టుఖర్చుల కొనునారే భరించవలెను. కావలసినవారికి వి. సి. గా పంపెదము. ఈపరిశీలకు దరభాషులు పంపువారును. ఈ పుస్తకములు కావలసినవారును ఈదిగువచిరునామాకు వ్రాయుకోవలెను ఈ పరిశీలకుగిరించి యొకను వివరములు గోరువారు మాకు వ్రాయవలెను.

ఈ గ్రంథములు లేనివారు మండుగా తెప్పించుకొని అటుపిమ్మట ఈ పరిశీలకు దరభాషు చేసికొనుట మంచిది. ఈపుస్తకములు మార్గదర్శి అయిపొసి వీమ్మట దరభాషులు పంపిన లాభం లేదు.

అమృతలలిడనము

లోకమయహార' కస్తూరిమాత్రలు

పీపులు మొదలు వయనైన పెద్దవారివరకు మహారాజు వ్యాధులన్నిటికిని వాడతగినది. 594

250-300 మాత్రలుగల సీసా 1-కి ధర 0-4-0 1 మొదలు 6 సీసాలవరకు యౌ 1-4-0

506 మీ లోకమయహార కస్తూరిమాత్రలు అందరును వ్యత్యాసము లేక వాడవచ్చును. ముఖ్యముగా తాంబూలములో వాడిన మలబద్ధకము ఎంత కాలము సుండియున్నను మాయమగును. కేతుణమే 6 బుడ్లను వంపును ఎన్. పార్థసారథి ఆశ్రయంగాను, ఏబిటు, బెను అందు కో సేవాపుము.

బాల సుఖోదయ ఇది విడ్డలకు కల్పకరువు. (శ్రేష్ఠ మైన మూలికలనుండి కాస్త్ర) క్షుణ్ణముగా తయారుచేయబడి నది తీర్చుకత్తి, ఆకలి తీరుగుట, భేమణ, మరుపుట, తీట, చిక్కిపోవుట, నిద్రలేమి, మలబద్ధకము మొదలగు వాటిని పోగొట్టి మంచుగుణము పుష్టిచేయును. 20 రిసములకు సరిపోవు బొవధము బుడ్డి 1-కి ధర 0-12-0

507 మీ కస్తూరిమాత్రలు నిజముగా అన్ని వ్యాధులకును మంచి గుణమిచ్చును. 12 బుడ్ల వంపునలెను. క వెంటరావు దేశసాండి బైర్ కాక్ డక్కా ప్రెస్సు బ్రహ్మపూరు, గుల్బర్గా.

రు. 2 లు బొవధములు కొనువారికి మా క్రి. రాములవారి పట్టాభిషేక క్లాంపరు ఇనాం.

ప్రాంచీ:— సెం 881, తంబుకెట్టిపేటి, మదరాసు, (ప్రాంచీనుండి వి. పి.ల వంపువచ్చు.

పాశుపు వేంకటాచల పండితులు శ్రీ శివారావువ వైద్యశాల మైసూరు. (2)

ప్రశస్త మైన ఖద్దరు

మా నిలయములో ఖద్దరు ధోవతులు, ఉత్తర్యములు, వర్షింగు ఆద్దకపు దుప్పట్లు సాదా దుప్పట్లు ముడితానులు వగయిరాలు వరసమైన ధరలకు దొరకగలవు-నివరములకు వ్రాయుదు, చె. వెం. నరసింహారావు ఖాదీనిలయము.

(775) మచిలీపట్టణము, కృష్ణా జిల్లా

మీరు 219

దేహరోగ్యవిషయాభివృద్ధి

తెలుపు

కామశాస్త్రమును

పుస్తకమును కని, విని, చూచియుండురా లేదా,

ఇప్పుడే మాకు వ్రాసిన తపాలువగైరా ఖర్చులు లేకయే పంపెదము.

విశాఖము:—

ఆతంకనిగ్రహ బొవధాలయము

28 బ్రాడ్వే, మదరాసు.

Delightfully Refreshing.

For Health and Beauty.

“ERASMIC”

SOAPS & PERFUMES.

“ERASMIC” Perfumers, LONDON. PARIS.

To Be Obtained From All Stores & Dealers.

ఆంధ్రజ్యోతిషశాలయము

(1) జాతకవ్రతు (కుంధరి) యొక్కవకలుగాని (2) పుట్టినతేది, జననకాలభుడియలుగాని (3) జాతకనియొక్క జన్మ జామము, ప్రస్తుతపురుషుడు, మాత ఉత్తరము వ్రాయునను యముగాని, ఈ మాటిలో నేడియో యొకటి నూకు బంపియె డల, జాతకనియొక్క రూపము స్వభావము, కరీంకోగ్యము, ధనసంపాద, ఆయుర్దాయము, భాగ్యము, సంపాదము, కళాశ్ర సౌఖ్యము, ఉద్యోగము జీవనము మొదలగు 25 సంకతులు దా ఖలా కొరకు వ్రాసియుండుగా రు 1-4-0 లకు వి. పి. గా పం పెదము. ఈ వ్రాసిన సంకతులు సరిగా నున్నయెడల, జాతకని యొక్క ఆయుర్దాయము ఆభిరుచుకు, జన్మబోధి బ్రతికింప ధలనల, అనగా, మరణికి, అంతర్ధావములు లు పూం ఆ కెళ్ల వేంకటేశాస్త్రి వైద్యుడు గోపాలపురం కొత్తపేటపొమ్మ, గోదావరిజిల్లా.

జాతకము కాస్త్ర సమ్మతముగా తయారుచేసి పంపెదము. పూరా జాతకమునకు రు 5 లు, అగును. పూరా జాతకము వ్రాయుచు కొనువారు రు 2 లు, అద్దాన్ని హందుగా పంపవలెను. ఇట్లు పంపగానే జాతకము పూర్తిగా ఆభిరుచుకు తయారుచేసి కెక్కిన రూపాయలకు వి. పి. గా పంపెదము.

సంవత్సరఫలము 3512

యొత్తముమీద 1 పల్ల రంలి వలకు ముందు జరుగబోవు ఫలములు వ్రాయుచు, తెలుపబడిన 12 తెలుల ఫలములు వివర ముగా వ్రాయుటకు వి. పి. ఖర్చులతో రు 1-4-0 లు అగును. దీనికి బహుశక్తి, క్రియ, గాని వ్యాపారము, గాని ముఖపంపి. చాలాను.

మలయచందనము

గనేరియా అను పెగ్గోగమును కుళారము

ఇప్పుడు లేదు. పిడికారీలో పని లేదు. ఎటువై, తెలుపు, పచ్చ, అను మూడు రుదముల పెగ్గోగమును మూడు పూటలలో మాన్పెను. స్త్రీల కుగిల వ్యాధులకు ముంద ఇది రాజోవధము, (1251) డబ్బీ 1 కి నెల 2-4-0

గంధర్వ ఛార్మసి, రాయవరం (గోదావరిజిల్లా.)

చాకులు - తాళములు

మం గ లి క త్తు లు.

అగ్రసాదనలచే చేయబడినది. మేలయినది వెంటనే ధరు క్యాటలాగుకు వ్రాయుదు.

వి. వెంకటేశ్వరు అండ్ కో లిమిటెడ్

కట్టపు ఆండ్ లాక్ మేకర్స్ ఆం.

8081 పెద్దాపురం. (గోదావరిజిల్లా)

టెలిగ్రాఫిక్ అడ్రెసు: “ఇంద్రప్రస్థ” పెద్దాపురం.

బహుమానము

వైద్య విద్య

ఆయురారోగ్యైక్యకర్మములకు మార్గదర్శి అన్ని భాషలలో దొరుకును.

జానవైద్య వారాయుడజీ కేశవజీ,

(8208) 21, రివాజాబాద్, మదరాసు.